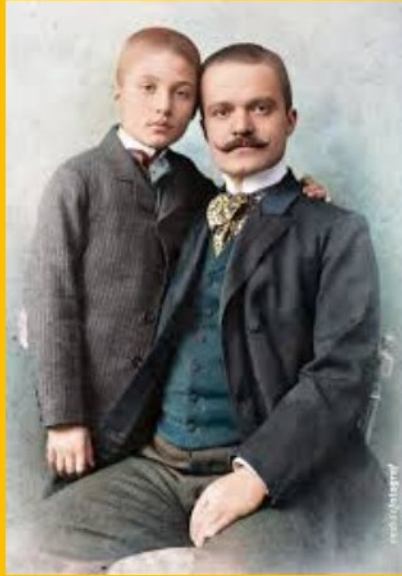

Ali Ekrem

Şiir Demeti

Hazırlayan
Özlem FEDAİ

RumeliYA
Yayıncılık ʘ Publishing

Ali Ekrem (BOLAYIR)

Şiir Demeti

Hazırlayan:

Özlem FEDAİ

-YAVRULARA-

İlk Tedrisat Mekteplerine mahsus dinî, ahlâkî, millî, içtimaî, vatan
perverâne şiirler,
terbiyevî hikâyeler, maniler, bilmeceler

RumeliYA

Editör / Editor

Prof. Dr. Yakup YILMAZ

Hazırlayan / Prepared by

Prof. Dr. Özlem FEDAI

Kitap adı / Book title

Ali Ekrem (Bolayır)-Şiir Demeti

APA

Fedai, Ö. (2025). *Sec Ali Ekrem (Bolayır)-Şiir Demeti* . Kırklareli:
RumeliYA.

Grafiker: RumeliYA

Kapak tasarım: Selen Gül ŞENTÜRK

Redaksiyon: Yakup YILMAZ

Yayın dili / Publication language: İngilizce / English

Yayın no / Publication number: 67

ISBN

RumeliYA: 978-625-95563-6-9

Yayın tarihi / Date published: 2025

Adres / Address

RumeliYA Yayıncılık ψ Publishing

Karacaibrahim Mh. Nüzhet Somay Cd., No. 49 B Merkez, Kırklareli,
Türkiye

Sertifika / Certificate No 48218

web: www.rumeliya.com

e-mail: editor@rumeliya.com

© 1. baskısı için yayın hakkı **RumeliYA Yayıncılık & Publishing'e** aittir

© The copyright for the 1st edition belongs to **RumeliYA Yayıncılık & Publishing.**

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	1
YAVRULARA	6
BİSMİLLÂHİRRAHMANİRRAHİM	7
LA İLÂHE İLLALLAH MUHAMMED RESÛLLULLAH.....	8
İSLÂM'IN ŞARTLARI.....	9
“NEDİME” CİĞİN TEVHÎDİ	10
YA MUHAMMED	12
ÇEHAR-I YÂR-I GÜZİN.....	15
ALLAHIN NİMETİ	19
SANCAK.....	20
CUMHURREİS	21
TEMİZLİK.....	24
KÜÇÜK NECDET	26
ANADOLU	29
NASRETTİN HOCA İLE LEYLEK	31
TARLA KUŞU	32
MEKTEP TABURU	34
İNÖNÜ!.....	38
NASIL EĞLENMELİ?.....	41
YALNIZ KALMIŞ!.....	45
GUGUK	47
NASREDDİN HOCANIN AKLI BAŞINA GELİR	51
KELEBEK.....	52
SAKSI	54
ŞARK ODUSU	56
İĞNE	58
HAVUÇ SAİT EFENDİ	59

“FİKİRİ”NİN MASALI	63
ÖKÜZ	67
AK AKÇE KARA GÜN İÇİNDİR	69
İDMANCILAR TÜRKÜSÜ	72
KURT NE DEMİŞ	75
DEVE NE CEVAP VERMİŞ	76
BÜYÜKANNE	77
KARINCA	81
BİLMECELER	82
BİLMECE	83
BİLMECE	84
BİLMECE	85
BİLMECE	86
BİLMECE	87
DADICIĞIM	88
SAKARYA	93
ÇİFTÇİ İLE ÇOCUKLARI	95
BAŞKASININ YARDIMI	96
KUŞ KAFESİ	101
SALINCAK	103
YELPAZE	107
KÜÇÜK HALÂYIK TÜRKÜSÜ	108
İMTİHAN	109
DOĞURAN ÖLÜR	118
TÜRKÜLER	119
[TÜRKÜ]	121
TÜRKÜ	123
DADI İLE SAAT	125
ŞAKA	126
NİNNİ	128

TEMBEL NÂFİZ	130
NASRETTİN HOCA'NIN CÜBBESİ MERDİVENDEN YUVARLANMIŞ	133
BEYDEN GELEN BEYDİR	134
BEŞ KURUŞA KALKAN BU KADAR OYNAR!	136
EN MUZIR HAYVAN	138
AYININ KİTAP OKUMASI	145
İLAÇ	148
OYUNCAK	157
TOZDAN DUMANDAN FERMAN OKUNMUYOR	161
BEBEK OYUNU	163
KURŞUN KALEMİ	169
KUZU	172
KÜÇÜK MEZAR ZİYARETİ	174
MINİ SÖZLÜK	177

ÖN SÖZ

Sevgili okur,

Elinizdeki kitap, bundan tam yüz yıl önce, 1924'te (eski takvime göre 1340'ta) Ali Ekrem (Bolayır)'ın ilk mektep (ilkokul) öğrencileri için yazdığı bir çocuk şiirleri kitabıdır. Namık Kemal'in oğlu, Servet-i Fünûn devri sanatçısı Ali Ekrem, üniversite hocalığı yaptığı sırada, hece vezniyle yazıp yayınladığı bu eserini; başında da belirttiği gibi, çocuklarda kendi deyimiyle“dinî, ahlâkî, millî, içtimâî (toplumsal), vatanperverane” duygu ve değerleri canlandırmak amacıyla yazmıştır. Şiirler, çocuk eğitime dönük şiirle yazılmış hikâyeler, maniler ve bilmecelerden oluşan eser, birçok çocuk edebiyatı türünü çocuklarla buluşturmakla kalmaz hem geleneksel hem modern birçok şiir türünü de (sone, müstezat, serbest müstezat, muhammes, türkû vb.) minik okurlarıyla tanıştırır.

Ali Ekrem, Servet-i Fünûn devrinde yazdığı şiirlerde Tevfik Fikret'in sosyal temalı şiirlerinin etkisinde kalsa da II. Meşrutiyetten sonra bu durum değişmiş; Fikret'in devlete, padişaha muhalif olmasına karşılık, Ali Ekrem Doğu medeniyetinin tüm değerlerine sahip çıkmıştır. Vatan, vatanseverlik, devlet, asker, ordu, millet, dil, bayrak gibi toplumun tüm değerlerini yücelten şiirler yazmıştır. Ali Ekrem bu çocuk şiirleri kitabıyla, Tevfik Fikret'in *Şermin* (1914) adlı çocuk şiirleri kitabına on yıl sonra Müslüman Doğu'nun değerleriyle sert bir cevap vermiştir. Fikret'in modern asrın, Batı'nın değerlerini çocuklara aşılamaya çalışmasının bedelini İstiklâl Savaşıyla ödediğimizi düşünen Ali Ekrem, Batı'nın değerlerini elinin tersiyle itmiş; Müslüman Doğu'nun yüzyıllardır sahip olduğu birleştirici değerleri, 63 şiirden oluşan bu kitabında çocuklara hatırlatmayı görev edinmiştir.

Hece vezniyle kaleme alınan ve Osmanlı Türkçesinin harfleriyle ilk kez yayınlanan bu eser, yüz yıl sonra genç okurlarıyla buluşmayı, şairinin kendi yavrusu gibi gördüğü çocukların nasihatlerine kulak vermesini bekliyor. Zor şartlarda bir “İstiklâl Savaşı” vermiş olan toplumun küllerinden yeniden doğmasının, değerlerine sıkı sıkı sarılmasıyla mümkün olduğuna inanan Ali Ekrem, *Şiir Demeti*'ndeki şiirlerde, geleceğin sahibi olan tüm çocuklara maneviyat aşılamaya çalışıyor.

Bu eski çocuk şiirleri kitabının sevgili okuru, *Şiir Demeti*'ndeki ilk şiirin "Yavrulara" hitabıyla başlaması, çocuklar daha ilkokula başlarken onlara neleri aşlamayı hedeflediği –hiç değilse arzu ettiğini- göstermez mi? Ayrıca çocuk okurlarıyla kurmaya çalıştığı samimi bağı da göstermez mi?

Bu kitapta Klasik edebiyatın "Divan"larında olduğu gibi sırasıyla "Münacaat" ve "Na't" gibi şiirleri de bulacaksınız, türkü, mani, bilmeceleri de. 63 şiirden 22'sinin mesnevi ve müstezat nazım biçimiyle olduğunu, 2 sone, 3 türkü, 2 müstezat, 1 serbest müstezat, 2 muhammes, ayrıca bilmeceler, ninniler, oyunlar gibi ilgi alanlarına dönük, eğlendirici, eğitici şiirler de. Şairin küçük okuyucularını nasıl sahiplendiği, onlara hem şiir zevki, bilgisi hem de değerler eğitimi aşıladığı, velhâsıl onları terbiye etme çabasında olduğu, İslâm büyüklerini, faziletlerini, medeniyetimizi ayakta tutan değerleri öğretme çabasında olduğuna dikkat etmeliyiz¹.

Uzmanlar, iyi bir çocuk kitabının taşıması gereken özellikleri sıralarken, "konu bakımından yerli kültür değerleri yanında evrensel insanlık ve ahlâk değerlerini kazandırıcı nitelikte olması da gerekir"² der. İşte Ali Ekrem'in bu çocuk şiirleri kitabı da hem yerel kültür değerlerini hem de evrensel insanlık ve ahlâk değerlerini barındırmasıyla da önemli bir çocuk kitabıdır. Şairin yüz yıl önce çocuklara aşlamaya çalıştığı, bugün de okuyup ders çıkarmamız gereken manevî değerler ve örnek davranışlar şöyle sıralanabilir:

"Bir işe besmele ile başlamanın önemi, Kelime-i Tevhid'in önemi, İslam'ın şartları, Allah'ın külli iradesi ve yaratma gücünün büyüklüğü, peygamber sevgisi, dört halife hakkında bilgi, Allah'ın emirlerine uymanın önemi, Allah'ın kullarına verdiği nimetler, vatan sevgisi ve millet olma bilinci, Sakarya ve İnönü savaşları, Mustafa Kemal'in liderlik özelliği, vatani düşmanlardan temizlemenin haklı gururu, temiz olmanın önemi, İslam dininde temizliğe gösterilen özen, okulun bilim yuvası oluşu ve okula duyulan saygı, oyunun da öğrenmenin de vakti olduğu, vatan toprağının değeri ve vatan için savaşmanın önemi, milletler için tarihin önemi, eğlenmenin adabı, kibirli olmanın zararları, tabiatın

¹ Bu konuda bkz. Özlem Fedai, "Ali Ekrem'in *Şiir Demeti* ve Tefik Fikret'in *Şermin Adlı Eserlerinde Çocuklara Verdikleri Eğitimin Mahiyeti*", *Turkish Studies*, Volume 6/3 Summer 2011, pp. 763-779.

² Ferhan Oğuzkan, *Çocuk Edebiyatı*, Ankara, 2000, Anı Yayıncılık.

doğal dengesine müdahale edilmemesi gerektiği, çocukların dünyalarında anne, hayvanların insan hayatındaki yeri, atasözlerinin rehberliği, Türklerin askerî ve savaşçı özelliği, çalışmanın önemi, ölüm; kibir, inat gibi huyların kişiye verdiği zararlar, şakanın nasıl olması gerektiği, birlik ve beraberliğin önemi ve zorlukların alt edilmesindeki gücü, tembelliğin doğuracağı sonuçlar, asil insanların çevrelerindeki tarafından gördükleri takdir, insanın bazen en tehlikeli hayvandan bile zararlı olabileceği, tevazunun kişiye kattığı değer, çocukların fikirlerine önem verilmesi gerektiği...”³

Elbette bundan 101 yıl önce yayınlanmış bir eserin dili de gramer kuralları da zamanının izlerini taşıyacağından bu kitapta şairinin dil tercihlerine ve kurallarına uyduk.

Sevgili okur, hayatın boyunca gerekli olacak bu kitaptaki değerleri ve davranış biçimlerini, şiir türünün imkânlarıyla sunan bu eserden yaptığımız küçük bir “seçki”yi 2010 yılında bir cep kitabı olarak yayınlamıştık. Ancak sadece “tadımlık” durumunda olduğu için şairin çocuk eğitimi, irade eğitimi, medeniyet ve kültür aşılama/hatırlatma gayretinin daha iyi anlaşılması amacıyla bu kez eserin tamamını yayınlayarak sanatçının, toplumumuzu kenetleyen tüm manevî değerleri hatırlatma gayretini göstermek istiyoruz. Şairinin “Yavrulara” şiirinde “Demet sizin ben de sizinim” diyerek sizlere emanet ettiği bu şiirlere yüz yıl sonra sahip çıkmanız dileğiyle...

Özlem FEDAİ

İstanbul, 2025

³ Yelda Kökçü, “Ali Ekrem Bolayır’ın “Şiir Demeti” Adlı Eseri ve Bu Eserin Türkçe Öğretiminde Yer Alan Temalar Bağlamında Değerlendirilmesi”, Fırat Üni., Eğitim Bil. Ens., Elazığ, 2015, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), s. 57.

ALİ EKREM (BOLAYIR)

(DARÜ'L-FUNÛN MÜDERRİSLERİNDEN)

ŞİİR DEMETİ

-YAVRULARA-

İlk Tedrisat Mekteplerine mahsus dinî, ahlâkî, millî, içtimaî, vatan
perverâne şiirler,
terbiyevî hikâyeler, maniler, bilmececeler

TAB'İ (BASKISI):

İBRAHİM HİLMİ

Hilmi Kütüphanesi, Numara: 81

İstanbul

1340 (1924)

(Orhaniye Matbaası)

YAVRULARA

Mini mini yavrucuklar
Şu demeti size verdim
Alın bakın sizin kadar
Sevimlidir; çünkü benim
Yüreğime nazlı nazlı
Bakışların manaları
İşleyince... O pek tatlı
Pek yumuşak edaları
O ipekli handeleri
Toplar kalbim; sonra sarar
Demet yapar; bu her biri
Göz bebeği nuru kadar
Sevimli bir çiçek olan
“Demet” sizin kendinizindir
Sizi aldım ben ruhumdan
Yine size verdim; gelir
Size tatlı şiirlerim
Bunu pek iyi bilirim
Lâkin güzel yavrucuklar,
Sizden gönlüm şunu umar
Şairi de biraz sevin,
“Demet” sizin, ben de sizinim.

22 Ağustos 1340, Ali Ekrem

BİSMİLLÂHİRRAHMANİRRAHİM

Bismillahirrahmanirrahim ile
Başlayalım okumağa; besmele

Her hayırlı işte bize vâcibdir,
Allah adı her şeyden evvel gelir

LA İLÂHE İLLALLAH MUHAMMED RESÛLLULLAH

Her gün derim la ilâhe illallah
Muhammed Resûlullah. Bu benim

En mukaddes vazifemdir bilirim:
İslâm dini dinim elhamdülillah

İSLÂM'IN ŞARTLARI

İslâm'ın şartları beştir:

Kelime-i Şehadet bir;

Savm u salât hac ve zekât;

İşte beş oldu. Öğrenir

Bu beş şartı her Müslüman,

Öğren yavrum; anla, inan

“NEDİME”CİĞİN TEVHÎDİ

Ne büyüsun Allah’ım sen,
Ben öğrendim derslerimden:

Çocukları, insanları,
Yavruları, hayvanları;

Karaları, deryaları,
Semaları, dünyaları!

Dağı, taşı, kuşu, kurdu,
Köyü, şehri, evi, yurdu;

Ovaları, ormanları,
Sahraları, ummanları,

Hepsini sen yaratmışsın!
Maî göklere atmışsın

Bitmez, tükenmez âlemler,
Huzurunda secde eder

Senin milyonlarla cihan,
Diyerek ey ulu Yezdan!

Gece gündüz, sabah akşam,
Üç yüz milyon ehl-i İslâm

“Allahu ekber!” der durur!
Bu sesler arşına vurur

Beni de dinle yarabbi,
Bir küçücük melek gibi

Küçük yüreğimle ben de
Ediyorum sana secde!

“Allahu ekber!” diyorum
Sana tahmid ediyorum

Pek büyüksün sen Allah’ım,
Bunu kalbimle anlarım;

Sonu yoktur rahmetinin:
Annemi yaratan sensin!

YA MUHAMMED

Ya Muhammed, büyük peygamberimiz,
Biz seni ta can evinden severiz.

Her çocuğun küçük kalbi senindir,
Masum olan Resûllullah'ı bilir;

Biz masumuz, kalbimizle anlarız.
Senin dünya cennetinde biz varız.

Hasan'ını Hüseyin'ini ne kadar
Sen severdin; işte bütün çocuklar

Nazarında evlâdının eşidir.
Çünkü hepsi ulu din kardeşidir.

Demek sen de bizi pek çok seversin,
Bunu bize bildirdin kendin.

“Her çocuk Müslüman doğar”⁴diyerek.
Ya Muhammed bu sözünü öğrenmek

⁴“Küll-ü mevlûd-in yüvellid-ü alel fitret-il İslâmiyye sümme ebahu yehûdâne ve yensarâne” Sadaka Resulullah “Her doğan, İslâm fıtratı üzerine doğar. Sonra, anne-babası onu Hristiyan, Yahudi veya Mecusi yapar.” (Resulullah doğru söyledi)

Bize büyük yüreğini bildirir,
Her çocuğun temiz ruhu senindir.

Ulu kâben kalbimizde açılır,
Yüzümüzden senin nurun saçılır.

Ya Resûllullah, büyüksün sen büyük,
Biz çocuklar bu âlemde pek küçük

Ümmetiniz, fakat gökte yıldızlar
Nasıl çoksa dünyada da o kadar

Çok sâbi var; her birinin kalbinden
Hak dinin bir yıldızı doğarken

Senin ruhun arş-ı âlâda güler,
Etrafında uçar yavru melekler.

Seni elbet daha fazla severiz
Annemizden, babamızdan bile biz.

Kur'an'ından senin sesin duyulur,
Kalbimize muhabbetin oyulur.

Küçük ümmetinin büyük ruhusun,
Sana bütün çocuklar fedâ olsun!

Es'selât-ı vesselam aleyke ya Resûllullah

Es'selât-ı vesselam aleyke ya Habîb Allah!

ÇEHAR-I YÂR-I GÜZİN

Peygamber efendimizin
Dört yârı vardır öğrenin:

Birincisi “Ebu Bekir”
O en büyük halifedir.

Fazilet ü şerâfeti,
Müslümanlığa hizmeti

Âsumanlar kadar âlî;
Tarihinde yoktur emsali.

O gelmeseydi dinimiz
Kalmayacaktı, onu biz

Ne kadar sevsek şâyandır,
“Yar-ı gar” ona unvandır.

Zamanında Müslümanlar
Birçok memleket aldılar;

İki yıllık hilâfeti,
Yetiştirdi bu ümmeti.

Namı “Sıddık” şanı Ali,
Radiyallahu teâli

İkinci halife “Ömer”
Müslümanlar takdis eder

Adalet ve irfanını;
İslâmiyet’in şanını

O’dur dünyaya öğreten.
Ruh aldı adaletinden

Milyonlarca ehl-i iman,
Dünya dolusu Müslüman!

“Faruk” unvan-ı şâyandır
Adaletin sultanıdır.

İran’ı, Mısır’ı o aldı,
Zamanında sâye saldı

Şark ve Garba İslamiyet;
Hz Ömer’e ümmet

İlelebet eder hürmet
Onu eder ta kıyâmet

Tarih-i âsumana âlâ

Radiyallahu teâlâ

Üçüncü halife “Osman”

Fıtraten pek büyük insan;

“Zinnureyn” unvan-ı şanı,

Cem eden odur Kur’an’ı,

Hilm ü şevkatle yektâdır

Mücessem nur-ı hayâdır

Zamanında Afrika’da,

Horasan’da, Kafkasya’da

Feth olundu birçok yerler,

Hind’e kadar çekti leşker

Kadr u şanı gayet bâlâ

Radiyallahu teâlâ

Dördüncü Halife Ali

İnsanların o ekmeli:

Unvan-ı celîli “Haydar”

Büyük insan, büyük asker;

Elinde kanlı “Zülfikâr”,
Ehl-i küfrü vurur, kırar

Gazalarda şan alırdı;
Onun yanında kalırdı

En kahraman düşman âciz.
Ali’yi peygamberimiz

Pek çok severdi, ne devlet!
İlim ü edep, şiir ü hikmet

Her sözünde müncelîdir,
“Bab-ı ilm”* olan Ali’dir

Onu meth ediyor
Mevlâ, razulullah-ı teâlî

* Ene medînetü'l-ilm ve Aliyyün bâbuhâ. (Hadis-i şerif) (“Ben ilim şehriyim, Ali de onun kapısıdır). (Kim ilmi taleb ederse kapısından gelsin)”

ALLAHIN NİMETİ**

Bulut, rüzgâr, güneş, toprak
Gece, gündüz çalışarak

Sana ekmek yetiştirir;
Senin için ne zılettir.

O ekmeği çalışmadan
Yiyivermek! Bunu insan

Olan kabul etmez asla.
Kabul etse bile Mevlâ

Ona nimet ihsân etmez
Kulsuz yerden buğday bitmez

Uy Allah'ın kanununa,
Allah nimet versin sana.

** Sâdî'nin meşhur kıt'asından muktebestir.

SANCAK

Şehitlerin kanıyla
Âldır vatan toprağı,
Onun için al olmuş
Türk kavminin sancağı.

Kızıl bir dağ koynundan
Ay yıldızı alarak,
Yere düşmüş bir bulut,
Olmuş bize al bayrak.

Al bayrakta gördüğün
Türkün hâlis özüdür,
Ay... Tarihin kılıcı,
Yıldız hakkın gözüdür!

Doğmuş Söğüt dağından,
Hinde kadar yürümüş,
Hak yolunda döktüğü
Kanlar arzı bürümüş.

Senin idi bu âlem
Ulu sancak, hak sancak!
Üç yüz milyon Müslüman
Yine senin olacak!!

CUMHURREİS

Bizim büyük reisimiz
Mustafa Kemal Paşadır;
Türkün cumhuriyetini
O yarattı, o yaşatır.

Mustafa Kemal adını
Defterin başına yazın,
Onun büyük simasını
Küçük kalbinize kazın!

Çocuklar, kalbiniz sizin
Allah'ın göz bebeğidir;
Cumhur reisine saray
Çocukların yüreğidir.
Diyorlardı: Türk milleti
Bitti, gitti Türk vatani
Parçalandı; bugün, yarın
Çıkacaktır Türkün canı

Bu yaman, bozuk itikat
Yalnız düşmanların değil,
Birçok gafil Türkün bile,
İtikadıydı, bunu bil!

Lakin bir ses gökten inen,
Bir gür sadâ dedi: “Hayır,
Hayır, Türklük mahv olamaz:
Allah vardır millet vardır!”

Bu hakk-ı sadâ duyulunca
Dünya yerinden oynadı,
Topladı Türk milletini
Mustafa Kemal’in adı.

Bu toplanış bu tarihte
Görülmemiş büyük iştir!
Bu toplanış kara küfrün
Hâlâ canını kemirir!

Kara küfrün orduları
Vatanın ta can evine
Sokulmuştu, memesinden
Kan dökerdi vatan anne!

Mustafa Kemal o zaman
“Boğacağım ben düşmanı
Vatan annenin koinunda”
Dedi* boğdu Yunan’ı,

* “Düşmanı yurdumuzun harim-i ismetinde boğacağım!” (Mustafa Kemal)

Sonra dağ kadar leşini
Fırlattı denize attı!
O koca leşle beraber
Avrupa'nın gayzı battı.

İşte bugün reisimiz
Bu işi gören insandır.
Şanlı Türk milletine de
Böyle bir reis şayandır.

Bugün vatan âfâkında
Mustafa Kemal'in yüzü
Parlıyor, bakın çocuklar,
Görün: Onun şimşek gözü

Bütün âtiye işliyor!
Allah'ın ulvî meramı
O'dur, bugün ebedîdir
Vatan tarihinde namı!

TEMİZLİK

Ağaçlara bakın nasıl temizdir,
Ya çiçekler? Temizlikten titreşir;

Güneş tüylü kuşlar nasıl parıldar
Temizlikle; çocuk gibi yıldızlar

Nasıl temiz temiz mâî gönüllerden
Bakışlılar; bulut dağdan geçerken,

Dalga yerden yükselirken nasıl bir
Temiz yüzlü elmas çiçek gibidir;

Hayvanları seyrediniz: Hepsinin
Temizliktir en büyük işi bilin.

Kedi, köpek yalanarak temizler
Vücudunu; hele bütün anneler

Yavruları dilleriyle yalarlar,
Kaplan bile yavru kaplanı yıkar.

Kocaman da su gördü mü atılır,
Dalgaların sürüsüne katılır,

Saatlerce yüze yüze yıkanır;
Temiz olmak bir vazife bir haktır.

Yaşamak mı istiyorsun? Temizlen;
Güzel çocuk, sakın kirli olma sen!

Geri kalma ondan, kuştan, hayvandan
Sonra kimse sevmez seni afacan.

Dinimizce ‘imandandır nezafet’*
Çocukları temiz olan bir millet

Her milletin hürmetini kazanır,
Temiz olmak bir vazifedir bir haktır!

Temiz olmak kuşlar, güller gibi siz:
Melek olan temizliği çok sever;

Kalbinize benzemedi çehreniz,
Yoksa öpmez sizi cici anneler.

* “*Ennezafetü minel iman!*” (Hadis-i şerif)

KÜÇÜK NECDET

Küçük Necdet pek yaramaz çocuktur:
O her sabah gün doğmadan uyanır,
“Çok vakit var mektebe!” der, aldanır
Koşar, oynar bahçelerde yorulur;
Mektebine güç hal ile giderdi,
Mektepte de dersi ihmal ederdi.

Hele hoca kendisini görmezse,
Kor başını sırasının üstüne,
Yumuşacık yastık bulmuş da yine
Yatıyormuş gibi dalar!...

“-Sen derse
Bakmıyorsun Necdet yine, gözünü
Aç bakalım, göster bize yüzünü!

Diye hoca bağırdı mı, Necdet bey
Titreyerek uyanırdı. Böyle şey

Bir mektepte hiç olur mu? Çocuklar
Mekteplerde çalışırlar, oynarlar

Lakin uyku uyumazlar; mektebi
Görmelidir her çocuk cami gibi;

Ona hürmet etmelidir. Necdet de
Bunu takdir ediyordu... Evinde

Sabahları lakin yorulur biraz,
Uyuklardı mektebinde yaramaz.

Hoca onu sekiz on gün çağırıldı,
Tembih etti, takdir etti, bağırıldı

Hiç tesiri görülmedi... Bir sabah
Yine Necdet daldı uykuya....

-Vah vah
Dedi hoca, pek yorulmuş bırakın
Uyusun o, dersinize siz bakın.

Hep çocuklar ayrıldılar yanından,
Necdet daldı uykusuna, canından

Usanmış bir ihtiyarcık hâliyle!
Öyle oldu, duymadı ruhu bile...

Yemek yendi, hâlâ Necdet uyuyor....
Karnı lâkin açlığını duyuyor;

Hele açtı gözlerini....

-Saat kaç?

Yemek vakti olmadı mı? Karnım aç.

- Yemek vakti çoktan oldu da geçti!

-Yediniz ha! Ne yaparım ben şimdi?

- Çık dışarı bir simit al...

Öteden

Karışarak hoca söze dedi: “Sen

Bu sabah çok uyku yedin evladım,

Miden şimdi dinlenmeli! Kapadım

Bu mektebin kapısını, yerine

Otur da ye, canın istese yine

Bol bol uyku!”

Necdet o gün aç kaldı,

Karnı akşam beşe kadar zil çaldı!

Fakat o gün anladı ki çocuklar

İşlerini hep muntazam yaparlar;

Mekteplerde yaramazlar uyuklar,

Oyunun da uykunun da vakti var!

ANADOLU

Anadolu, Anadolu,
İçin, dışın aslan dolu;
Her ovanın her dağının
Her bucağı; toprağının
Her karışı bir kahraman
Mezarıdır; bütün cihan
Seni tanır şehit ili
Cennetlerin en güzeli
Bağrındadır ulu toprak.
Kanlı gökten şafak şafak
Parılıyor hak nurundan,
Hey gök kadar şanlı vatan!
Kim okusa tarihini,
Görüyor ki büyük dini
Sen tutmuşsun imanınla:
Milyonlarca kurbanınla
Onun Tûba ağacına
Su vermişsin; kana kana
İçmiş senin saf kanından;
Can alarak vicdanından,
O ağaç dal, budak salmış,
Müslümanlık böyle kalmış
Tarihini yine bu gün
Yazdın, hem de Allah için

Öyle yazdın ki ruhundan
Kopan aşka bütün cihan
Hayran oldu, o cihan ki
Senin polat cismindeki
Cevher özü görmeyerek
Diyordu: bu porsuk yürek
Duracaktır bugün yarın,
Mezarını kazın, kazın!
Değil porsuk hatta yorgun
Olamazdı kalbi: Kuzgun
Bir yıldırım gibi doğdun,
Yanardağlar saçıp boğdun
Sürü sürü sırtlanları,
Yere geçti kalp canları!
Bu tarihi yazıyorken
Belirirdi gözlerinden
Kur'an kadar ulu mâna,
Hakk canlısın sen, amenna!

NASRETTİN HOCA İLE LEYLEK

Nasrettin Hoca bir gün bir leylek
Tutmuş, demiş ki “Bu kıyafet ne?”

Uymamış, senin boyun enine:
Ne kalın gövde ne ince bilek!

Bir arşın gaga, üç arşın bacak;
Hilkatinde bir yanlış olacak!”

Bir bıçak almış, bacaklar ile
Gagayı kesmiş; o zaman hele,

Memnun olarak demiş: “Aferin,
İşte şimdi bir kuşa benzedin!”

TARLA KUŞU

Tarla kuşu ne güzeldir:
Bulutlardan süzölmüş bir

Nur topudur, sanki seher
Kurşunu göğsünde güler;

Siyah inci başcağızı,
Kanadı elmas yağızı;

Kırlangıca biraz benzer,
Seke seke çıkar gezer;

Atlar, atlar... Yine durur,
Uzun kuyruk yere vurur.

Tarla kuşu, tarla kuşu,
Benden evvel sen yokuşu

Çıkıyordun, tepecikten
Gözlerini süzerek sen

Bana öyle bir baktın ki
Mini mini ruhundaki

Mâna düştü can evime,
Sakın bütün bütün gitme!

MEKTEP TABURU

Mini mini mektepliler
Sırasıyla dizilmişler,

Onların da büyükleri,
Lakin onlardan ileri

Daha büyük dört arkadaş,
Ellerinde biraz telaş,

Küçücecik flütlerle
Bir marş çalıyorlar. Ele

Sığmaz kadar koca bayrak
Sağ tarafta sallanarak

Parıl parıl parlar, uçar;
Gözleri şafaklar açar!

Tırap tırap... Tabur gider.
Tırap tırap... Ses aks eder

Geçenlerin kulağına.
Tabur soluna, sağına

Bakmadan doğru gidiyor,
İnsanı hayran ediyor.

Tırap tırap... Ne intizam!
Ne büyükmüş küçük nizam!

İki yandan muallimler
Tabura nezâret eder

Şimdi flavtalar durdu,
Muallim elini vurdu,

Türkü başladı. Ya rabbi!
Melek türküleri gibi

Duyuran ses can evine
Giriyor insanın yine!

İşte şimdi bir efendi
Durdu; kollarıyla kendi

Oğlunu yerden kaldırdı,
Tabura selam aldırdı!

Küçük elden küçük selam,
Fakat veren büyük İslam!

Bunlar mektepli mi? Yoksa
Asker mi? Her ne de olsa

Vatanın küçük evladı,
İstikbalin büyük adı!

Şimdi mektepli taburu,
Ne tefin var ne de boru;

Lakin on yıl geçsin hele,
Belki ondan evvel bile,

Bu küçücük tabur gider,
Vatana can feda eder.

Zaten her biri tanınır:
Ya bir şehit evladıdır,

Ya bir gazi torunudur;
Asker oğlu asker olur.

Şehit kanı cana geçer
O can düşman kanı içer!

Küçük tabur, sana candan
Sana en âli vicdandan

Her lahza bin hürmet gelir;
Büyüklüğü ne bellidir!

Aç yolunu, yürü, git sen;
Allah tutar ellerinden!

İNÖNÜ!

Bazı namlar vardır ki
Her çocuk kalbindeki

En mukaddes namların
Yanında, bugün, yarın,

Her dakika her zaman
Daima canlı duran

Bir itikat kalmalı!
Çocuk ruhu almalı

Ondan şanlı bir ibret;
Her fazilet her gayret

Bilinmeli o namdan;
Bütün mübarek vatan

Tanınmalı onunla.
Kalbine al ve sakla:

İşte şimdi sana ben
Veririm can evimden

Böyle bir nam. Dinle, bak:
“İnönü!” en büyük hak,

En yüksek kahramanlık
En mübarek insanlık!

İnönü! Hak ocağı,
Şanlı vatan bucağı;

İnönü Allah yurdu!
Milletim orda kurdu

Cumhuriyet tahtını!
Türk silahı bahtını

İnönü’nde denedi;
Hem vicdanı hem kendi

İnönü’nde belirdi:
Vatan bir Allah yurdu

İnönü meydanında!
Türk’ün yakut kanında

Coşan yiğit istiklâl
İnönü’nde bir hilal

Oldu; sonra “Sakarya”
“Dumlupınar” araya

Girdi; nihayet İzmir
Alındı düşmandan. Bir

İnönü Avrupa’yı
Yıktı; yüz bin kayayı

Yuvarladık Yunan’a
İnönü’nden kanına

Girdik sırtlan düşmanın
Canı çıktı Yunan’ın!!

Ey vatanın evladı,
Ezberle bin bir adı.

Coğrafya, tarih dersi
Size söyler neresi

İnönü? Nasıl yerdir?
İnönü’nden belirir

Canlı, şanlı bir millet
İnönü’ne hürmet et!

NASIL EĞLENMELİ?

İki kardeş beraber
Bir tarlada oynarmış;
O tarlanın sahibi
Bir çiftçi ihtiyarmış.

“Namaz vakti olmuştur”
Diyerek ihtiyarcık
Pabucunu çıkarmış,
Durmuş namaza; artık

Etrafını görmezmiş.
Küçük kardeş o zaman
Demiş ki “pabuçları
Saklayalım biz, aman

Ne hoş olur saklarsak:
İhtiyar arar durur,
Pabuçları bulamaz,
Tarlasında oturur

Belki akşama kadar.
İkimiz de uzaktan,
Onunla eğleniriz!”
Abla demiş: “Afacan”

Eğlence böyle olmaz
O zayıf biz kuvvetli;
Eğlenmek istiyorsak,
Onu memnun etmeli.

Bir fenalık yaparak
Eğlenmek hainliktir.
Temiz yürekli olan
Bu oyundan çekinir.

Eğlenmek istiyorsak,
Pabuçların içine
Birer beşlik koyalım,
Sonra seninle yine

Şurada saklanalım
Bakalım ihtiyarcık,
Ne kadar sevinecek!
Yoksa öyle fenalık

Sana, bana yakışmaz.”
Küçük kardeş ablanın
Bu sözüne hak vermiş.
İkisi de tarlanın

Ucundan ortasına
Yavaş yavaş gelerek,
Her pabucun içine
Bırakmışlar bir çeyrek.

Sonra yine dönmüşler,
Uzakta saklanmışlar
Namazını bitirip
Davranınca ihtiyar

Pabuçları giymeğe,
Bir de ne görsün: Parlak,
Parlak yüzlü çeyrekler
Pabuçta, oynayarak

Gülüyorlar yüzüne!
-Aman ya Rabbi! Demiş,
Meğer senin rahmetin
Ne kadar büyük imiş:

Şimdi namazda senden
Yavrucuklarım için
Merhamet istemiştin,
Kazanamamıştım bugün.

Bana haddinden pek çok
Lutf ettin sen Allah'ım

Gökten indi nimetin,
Büyüklüğüne kandım!

Böyle deyip elini
Göklere doğru açmış;
Gözlerinin yaşını
Ak sakalına saçmış.

Saklandıkları yerden
Bunu görmüş çocuklar.
Abla demiş: Kardeşim
Bak, gördün mü ihtiyar

Sevincinden ağlıyor!
Bu ne güzel bir şeydir;
İnsan olan dünyada
İşte böyle eğlenir.

YALNIZ KALMIŞ!

Yalnız kalmış, beş yaşında yumurcak;
Yalnız kalmış, şimdi nasıl eğlensin?
Ne bir bebek vardır ne bir oyuncak?
Anne demiş: Çalış, işte bu dersin!

Yalnız kalmış, gözler dönüyor fır fır
Ateş böcekleri uçar havada!
Nasıl kırlangıçlar kafeste kalır?
Nasıl yıldızlar oturur yuvada?

Geldi, gitti, koştu, atladı, yattı...
Kalktı, pencereyi tuttu salladı;
Kapıya yapıştı, masaya çattı,
Bağırıp dururdu: Anne, Baba, Dadı!

Daha ne gelen var ne de ses veren,
Alfabe kitabı tek yoldaşıdır;
Lakin bahçelerde topaç çeviren
Cansız alfabeden ne lezzet alır!

Aman ağlayacak. -. O ne? Yastıktan
Bir ses geldi şimdi: Saatin sesi;
Hemen koştu yakaladı afacan,
Ne kadar da güzelmiş işlemesi!

Şu yavru saate tatlı vermeli,
Kaşık daldırıldı tatlı alındı;
Kapağı açarken küçücük eli
Başını gösterdi kapıdan dadı;

Fakat yetişmeden iş oldu, bitti:
İplik gibi indi çarklara reçel!
-Aman, beyefendinin saati gitti,
Hayır, dadı: Saati reçel yiyor gel!
KİBİRLİ

GUGUK

“Fitnat” gayet kibirli bir
Kızcağızdı; her gün gelir

Mektebine ağır durur,
Kendi kendine oturur,

Kimseye söz söylemezdi.
Onda, büyük olmak derdi

Her halinden anlaşılır,
Bir kız değil, bir sultandır

O kimseden hiçbir zaman
Beklemezdi, bir şey yaman

Kibri vardı öbür kızlar
“Bizim Fitnat hanım kibar

Çocuğudur!” diye her gün
Taş atardı ona bütün.

O sanki bunları duymaz,
Sanki arsızlara uymaz,

Hakikaten sultan imiş
Gibi durur!... Lakin bir iş

Çıktı bir gün çocuklara,
Fitnat oldu bir maskara.

Bakın nasıl: Hoca hanım
Dedi “Gelin yıkayalım

Bugün mektebi hepimiz,
Tahta silin benimle siz.”

Hep çocuklar atıldılar,
Birbirine katıldılar

Hizmet etmek sevinciyle;
Beş yaşındakiler bile

İşe hazırlandı; yalnız
Fitnat karışmadı. -Bu kız

Ne tuhaf huyludur: Yine
Somurttu kendi kendine!

Fakat -dedi Hoca hanım-
Bu böyle olmaz, gel kızım

Sen de çalış. - Efendim ben
Tahta silmeyi annemden

Öğrenmedim, ben hanımım!
- Hanımlığı sen a kızım

Tembellik mi sandın? Haydi
İş başına, yoksa şimdi

Sana ceza veririm ben!
- Ben de çıkarım mektepten

Demeye kalmadı: Hoca
Elinden tutup sıkıca,

Fitnat'ı dikti köşeye!
Başladılar eğlenmeye

Onunla arkadaşları.
Gözünden kibir yaşları

Kıvılcımlar gibi fırlar.
İner çenesine kadar;

Kollar düşmüş, çehre solmuş,
Balmumundan kalıp olmuş

Sanki Fitnat Hanım sultan!...

Mektebin bir kapısından

O dakika annesi de

Gelivermesin mi? Evde

Bir gün evvel yine ceza

Görmüştü Fitnat.

bu kıza

Böyle ceza vermelidir:

Belki doğru yola gelir?

Bizim kibirli guguşun

Huyuları hiçbir çocuğun

Huyuna benzemez, dedi

Anne. Fitnat Hanım şimdi

Arkadaşlarının yanında

Pek küçüldü, vicdanında

Bir acı duydu, pişman

Oldu Fitnat Hanım Sultan.

Çocuklar dünyada sakın,

Kibirli guguk olmayın!

NASREDDİN HOCANIN AKLI BAŞINA GELİR

Nasrettin Hoca bir gün bir servi
Altında yatıp rahat ederken
Bakmış: ağacın üstünde birçok
Küçük kozalak durur; öteden

İnce bir dalın ucunda koca
Bir bal kabağı yatıyor.... Demiş
“Bu nasıl iştir ? Mader-i fitrat
Meğer ne bunak bir ana imiş!

Küçüğe küçük, büyüğe büyük:
Dala kozalak, ağaca kabak
Layık değil mi?” derken serviden
Bir koza kurşun gibi koparak

‘Tırak’ Hocanın burnuna düşmüş,
Tâ can evine işlemiş acı,
Demiş “Ya Rab çok hata ettim:
Koza yerine servi ağacı

Kabak vereydi... Tuz buz olurdu
Kafamın taşı! Atlattık aman!.
Allah’ım, senin hikmetlerini
Bilemez insan denilen hayvan!”

KELEBEK

Kelebek, kelebek, kelebek,
Ne cici ne kadar küçücük...
Uçuyor titrek, titrek
Ne minik ne güzel ne çiçek,
Yavrum kelebek, kelebek.

Kelebek gel, gel yanıma,
Tutayım, alayım canıma;
Bakınız şu küçük hanıma,
Salınır, didinir düşecek...
Yavrum kelebek, kelebek.

Kelebek, kanadın yıldız,
Bakmış yüzüne bir kız:
Pek nazıksın... Yalnız
Çok yaramazsın a melek,
Yavrum kelebek, kelebek.

Kondun çiçeğin özüne,
Baktın, durdun yüzüne;
Bir nur inmiş gözüne:
Ömrün geçiyor severek,
Yavrum kelebek, kelebek.

Kelebek, a cicim, dur ya!
Bak dinler mi hoppa...
Mini mini gönlü asil,
Bilmez durmak düşmek;
Yavrum kelebek, kelebek

Bu çiçek o çiçek yer yer
Dolaşır, çiçeği ne sever!
O çiçeklerden dilber,
Ah benim olsa şu bebek!...
Yavrum kelebek, kelebek.

Kelebek uçtun, gittin;
Beni pek me'yûs ettin
Sen gelecektin ya demin,
Gölgeinden pek korktun, pek!
Süzülüp, gittin kelebek.

SAKSI

Saksı nasıl güzel bir
Çekmecedir cilalı,
Yusyuvarlak çekmece,
Yüzü, gözü ziyalı.

Bir tutulmuş ay gibi
Alaca toprak cemali
Ne hoş bakar, saksının
Var bir küçük mâili.

Boynundaki kurdele
Katmer, katmer bükülmüş;
Ortasına bir siyah
İnci toprak dökülmüş

Yuvarlacık kenarı
Bir hilâle ne benzer;
O hilalin içinde
Yıldız gibi çiçekler

Güle, güle açılır.
Her saksının çiçeği
Kendisinin yavrusu,
Bahçenin göz bebeği.

Bir de saksı pekiyi
Yürekli dir: Fakire
Ondan bahçe yaparlar
Pencereye bir sıra

Dizerler de saksıyı.
Hiç darılmaz oyuna:
En karalık sokakta,
Az dolsa da koynuna

Güneş nuru, evine
Açar güzel bir çiçek;
Fakirlerin ruhuna
Sefa verir gülerek.

ŞARK ODUSU

Erzurum'un buzdan donmuş,
Yüce yüce dağlarından
Her gün sabah açılırken
Göge gülen parlak vatan

Ne güzeldir, şehitlerin
Ruhu bakar aynasına;
Sürü sürü melek iner
Erzurum'un yaylasına.

Erzurum'dan büyük ruhu
Şarkın halka şunu söyler:
"Vatanını sana verdi
Beni sana veren asker!"

Benim alnım parlamazsa
Müslümanlık güneşiyle,
Bir ışığı dinin kalmaz
Buhara'da Hind'de böyle.

Erzurum'u, Van'ı, Kars'ı
Tutan, âli yaman ordu
Öz vatani sağlamladı,
Din yurduna temel kurdu.

Yüzü aktır, alnı açık
Şark dağları sanki ulu
Bir ordudur göğ'e yakın,
Cân evinde Allah dolu!

Şark dağları uğuldarken
Sanki diyor: Binler yaşa
Bizi bize bağı tutan
Kâzım Kara Bekir Paşa!

İĞNE

İğneyi, bir düşünseniz,
Size mutlak hayret gelir:
O ne ince ne güzel bir
Âletiktir; alınca siz

Elinize, gayet nâzik,
Terbiyeli olur iğne;
Çok yorulur durmaz yine,
Yürür, koşar minik minik.

İğneciği nasıl bir el
Yapmış böyle, ne de güzel
Bu küçücük iş meleği!

Gözceğizi görür sizi,
Pek çok sevin iğnenizi:
Odur diken her bebeği.

HAVUÇ SAİT EFENDİ

Tanırdım ben çocuk iken
Bir “Havuç Sait” Efendi,
Kıpkırmızı idi kendi,
“Havuç” onun bu renginden

Dolayı kalmıştı adı;
Gayet obur bir adamdı.

Günde iki okka ekmek,
Bir tas pilav sabah akşam,
İki üç okka et yemek
Mu’tadıydı onun tamam

Sebzesiyle, böreğiyle
Tatlısıyla bir düzine,
Bazen on beş sahan bile
Sindirir idi kanına!

Karnında bir küp olmuştu:
Yuvarlana yuvarlana
Yürürdü sanki dolmuştu
Koca bir dalga karnına!

İki bin kuruş maaşa
Nâil olmuştu o ama
Bir fil gibi yaşayışa,
Üç bin bile yetmez asla!

Belâya bak ki haremi
Oburlukta kendisinden
Geri kalmazdı; geçti mi
Bir satıcı sokaktan “Ben

Bu yemiştten almalıyım!”
Diye bar bar bağırdı;
Efendi derdi: “Alalım!”
Satıcıyı çağırırdı.

İki okka uskumrudan
Dolma yaptılar da bütün
-Ben nakledeyim, sen inan-
Öğle yemeğinde bir gün

İki kişi aklettiler!
Yine mideleri sağlam,
Yine Sait Efendi yer
Bir tas pilavı o akşam!

Bizim eve geldiler mi,
Herkesi bir telaş alır:

Unutmam büyük annemi
“Aman ev halkı aç kalır,

Bol bol yemek yaptırınız!”
Diye emirler verirken!
Efendi için yalnız,
Yapılırdı ilâveten

Beş altı kuşhane yemek!
Havuç Sait Efendiyi
Ne lazım fazla söylemek?
İşte bildiniz pekiyi.

Lakin bu obur efendi,
Ne kadar mert bir insandı;
Yüreğinde vatan derdi,
Milletin uğruna yandı:

Rusya muharebesinde
Plevne sukut edince,
Sait Efendi geldi de
Bize misafir bir gece

Bir yemeğe el sürmedi!
Sabaha kadar ağlayan
Kanlı gözleri kurumadı
Dolma, pilav, tatlı filan...

Onun oburluğu bitti,
Kederinden öldü, gitti!

“FİKİRİ”NİN MASALI

Gece masanın başında,
Anne, baba, ağabey, abla,
Bir de henüz beş yaşında
Küçük “Fikri” toplanmışlar:

-Fikri, hele sen uyukla
Diyor anne, oyuncaklar
Hemen kalkar.

-Hayır anne,
Uyuklamam: Öğleyin ben
Çok uyudum.

Gözlerine
Bakalım bir...

Gözlerinden
Uyku akıyor galiba,
Yatırmalı dedi baba.

-Hayır babacığım, hayır!
-Ağlaması pek kolaydır:

Biz susalım, Fikri eğer

Uyumazsa masal söyler.

Abla dedi ki: Fikri'nin
Masalları bitti...

-Niçin
böyle söylüyorsun abla?
-Bilmiyorsun işte!

-Hâlâ
Bilmiyorsun diyor! Ağabey,
Şunu sustursan...

-Tuhaf şey
Bilsen söylersin!

-Söylerim
Masallarım çoktur benim.

Şimdi hep sustular... Fikri
Kolunu biraz ileri

Uzatarak yuvarlacık
Başı için yaptı yastık...

Anne dedi: Fikri ona?
-Başım dinlenmeden anne

Ben nasıl söylerim masal?

-Fikri hele uykuya dal!

-Bir küçük Güvercin varmış?

Pek yükseklerde uçarmış...

Anneciği arkasından

Yetişmezse o afacan,

Ta dağların tepesine

Yükselirmiş... Sonra anne?

-Sonra bir gün o güvercin...

-Uyukluyor... Bakın... Demin

ben uyumam diyordu...

-Sen,

Masal dinlemiyorsun ki!

Neydi? Bir gün koca tilki

Hayır: Bir gün o güvercin

.....

Uyku olmuş da Fikri'nin

İnivermiş gözlerine!

-Şunu götürün yerine,

Yine uyudu afacan.

Şimdi Fikri yatağından
Kollarını annesinin

Boynuna sarmış, güvercin
Diyordu, çok yaramazmış
Annesiz hiç uyumazmış!

ÖKÜZ

Hayvanların arasında ne mübarek bir candır,
Öküz öküz değil sanki bizim gibi insandır;
Bizim gibi belki daha şanlı, metin bir mahlûk;
Damarında akıp duran necabetli bir kandır.

Öküz bize bahş ediyor pek mükemmel bir kuvvet,
Kalbinde var en şerefli, en tükenmez fazilet;
Biz toprağı sayesinde ekip biçer, yaşarız;
Çiftçiliğı öküzlerle temin eder bu millet.

Sapanları onlar sürer, harmanları öküzler
Savururlar arabayı; yine öküz sürükler.
Öküzleri sağ oldukça rahat yaşar her çiftçi,
Onun için bu cihanda ne elem var ne keder.

Öküz bize kuvvet değil, can da verir her zaman:
Keser yeriz etlerini; biftek, file, but filan
Hep öküzün etindendir; ne gaygusuz canavar
Ne doymaz dev, ne yırtıcı bir kaplandır şu insan!

Öküzleri -sanki yetmez vurmak, kesmek- bir de biz
Onun ulu namı ile halkı tahkir ederiz.
Öküz deriz bir kızarsak en muhterem insana,
Öküz yani hiç aklı yok, bir taş kadar beyinsiz!

Evet, öküz görünüşte öyle zeki değildir;
Fakat akıllı çift sürmeye, can vermeye elverir!
Maymundaki zekâvetin ne hayrı var insana?
Olsa olsa insanları güldürür kırk yılda bir.

Öküzlerin kalbinizden meftûn olun şanına,
Layık olan hürmetlerle kalıp, gidin yanına;
Düşünürken dikkat edin bir öküzün gözüne:
Anlarsınız ne fazilet yerleşmiştir canına!

AK AKÇE KARA GÜN İÇİNDİR

“Darb-ı mesel”

Bu milletin lisanından
Çıkan darb-ı meselleri
Rehber eden hakîm insan,
Kalır âfetlerden beri

Darb-mesel var ki bütün
İnsaniyet için rehber;
Meselâ gel şunu düşün:
Ak akçeye millet ne der?

Kara güne lazım olmuş;
İşte size bir hakikat.
Bunu diyen candan demiş,
Hem ne ulvî bir talâkat!

Saadetli bir zamanda
Para, size bir eğlence;
Lâkin bilin bu cihanda,
Her gündüzden sonra gece

Gelir sizi bulur mutlak!
Başınıza bir felâket

Bir hastalık gelse ancak
Paradandır insaniyet;

Sakat, işsiz kaldınız mı?
Açarsınız kesenizi;
Tasarruftan bil yardımı
Kurtaracak odur sizi

Gündeliğin kaç kuruştur?
Farz edelim altmış para;
Deme sakın: Nasıl olur
Bundan para arttırmak ya?

Bir kuruşu sarf et, lâkin
Yirmi paran kalsın her gün;
Aklın varsa eğer senin,
Arttırdığın senin için,

Senin malın ki kalacak;
Bunu iyi düşün, anla:
Paran yoksa kim olacak
Nimetini hey budala?

Sen çocukken bütün yersen
Gündeliği alışırsın
sefahate; sonradan sen
her dakika çalışırsın,

Kazanırsın birçok para,
Lâkin kalmaz sende, kaçar;
Sefahat en derin yara,
Ona düşen kendi açar

Vücudunun mezarını!
Bugün mesut olmak için
Düşün mutlak sen yarını;
Yoksa ömrün geçer bütün

Kara günde ak akçesiz!
Ya dilenci yahut uşak
Fılan kalmak var biliniz!
Yetişir bir hasta olmak,

İşsiz kalmak, zayıf düşmek;
Hemen akçe kaçır senden,
Bulamazsın yemek, ekmek;
Tasarrufa paran varken

Mutlak eyle sen riayet
Cebinde ak akçen dursun.
Emr ediyor işte millet,
Onunla sen kurtulursun!

İDMANCILAR TÜRKÜSÜ

-1-

Biz Türk Oğlu Türkleriz,
Kanımız pek temizdir;
Hepimizin kalbinde
Hak, şecâat ikizdir.

(Nakarat)

Mertçe savaş yaparız,
Yalnız Hakka taparız!

-2-

Cenkte neyse Türk Oğlu,
İdmanda da öyledir;
Büüklüğü ırkının
Çehresinden biliriz.

Nakarat

Mertçe....

-3-

Şehit kanı, Türk canı
Gövdemizi yoğurmuş;
Bizi vatan anamız
Asker diye doğurmuş.

Nakarat

Mertçe....

-4-

Türk gençliği gelince
Meydana gök aks eder:
Gözlerinden bilir yer
Yıldız yıldız neşeler.

Nakarat

Mertçe....

-5-

Atalardan kalmıştır
Canlarımız pehlivan;
İman kadar sağlamız,
Vicdan kadar kahraman!

Nakarat

Mertçe....

-6-

Koşu, güreş, kargı, ok,
Cirit, kılıç, at, sapan,
Hançer, kalkan, tüfek, top
Hep bizimdir her zaman!

Nakarat

Mertçe....

Bugün futbol, tenis, boks
Nerde varsa güzel maç;
Biz ona can atarız,
Hiç sormayız düşman kaç!

Nakarat
Mertçe savaş yaparız
Yalnız Hakka taparız

KURT NE DEMİŞ

Kurda biri sormuş: Niçin
bu kadar kalındır ensen?
Demiş ki: Kendi işimi
Kendim görürüm, anla sen!

DEVE NE CEVAP VERMİŞ

Deveye demişler: Niçin
Boynun eğridir bu kadar?
Benim nerem doğru? Demiş,
Boynum da gövdeme uyar.

BÜYÜKANNE

Büyükanne mindere oturmuş,
Almış küçük torunları beraber,
Torunları o gün pek uslu durmuş,
Büyükanne onlara bebek diker.

Beyaz saçlı başı eğilmiş biraz,
Gözlüğünün arkasından bakıyor;
-Hiç durmuyor bu bebek pek yaramaz,
Gözlerinden şeytanlıklar akıyor!
-Büyükanne, bir tokat at yüzüne,
Uslu dursun!

-Hiç olur mu a kızım?

-Elbet olur.

-Yavrum uysam sözüne,
Bebekçiğin yüzü şişer.

-Anladım:

Bizim gibi severseniz bebeği!
-Sizin gibi? Hayır, lâkin siz kimden
Öğrendiniz tokatla göstermeyi usluluğu?

-Öğrenmedim, duydum ben:

Pek kızarsa büyük anneler eğer
Çatlatırmış bir tokatçık kızlara!
-Gülle dövmez yavruları anneler,
Onlar büyük anne değil, maskara!

Bakın şimdi şu güzelim bebeğe:
Fistosu da esvabı da tas tamam;
Daha biraz bakayım süslemeye,
Süslü, süslü gösterelim bu akşam.
-Sonra?

-Sonra yatırırız yerine.

Gezdirildi, gösterildi bir saat.
Lâkin uydu dolunca gözlerine,
Salıncağa yatırıldı nihayet.
Büyükanne titrek, ince sesiyle
Başlamıştı söylemeye bir ninni;
Yavrucuklar hemen aldılar ele
Salıncağın kaytandan iplerini,

Başladılar sallamaya; bebeğin
mini mini gözcükleri süzüldü....

-Sen ne kadar yaramazdın ya demin,
Şimdi sustun.

-Ne yapsın, çok üzüldü

Esvabını ben dikerken... Çocuklar,
Artık biz de yatmalıyız değil mi?

-Büyükanne, bu gece kaç masal var?

İki masal, güzel dinleyin e mi?

Karyolalar açılarak tertemiz

Yataklara yatırıldı yavrular;

-Büyükanne, sen gidersen ikimiz

Uyumayız....

-Gider miyim? Kim bakar

Sonra sizin yüzünüze uyurken?

Haydi yatın, Bismillah, aferin

-Büyükanne demedik mi pek erken

Daha şimdi?

-Evet, erkendi demin,

Lâkin artık pek geç oldu, yatınız.

Yavrucuklar uzandılar iyice.

-Büyükanne, gitmeyiniz biz yalnız

Pek korkarız!

-İşte size bu gece

Üç masal var, susun artık yavrular

Arasına girdi iki yatağın

Büyükanne; şimdi bir masal başlar,

Kuru eller konar iki yatağın

Hilâl gibi kenarına; kandilin

Titrek, ince ziyaları içinde

Büyükanne gümüş saçlı bir gelin,

Yavrucuklar elmas yüzlü bir hande.

Bir masalcık, bir daha... Şimdi küçük

Mışıl mışıl uyuyordu; aradan

Çok geçmeden uyudu sonra büyük.

İşte böyle büyükanne her zaman

Çocukları uyutmadan çekilmez,

Uyuduktan sonra bile çok zaman

Bekler durur, yorgunluğu hiç bilmez;
Sabah başlar, gece durur; ne yaman
Olur büyük annelerin şefkati!
Ne usanır ne yorulur ne bıkar.
Büyükanne Allah'ın merhameti,
Yüzünden en büyük manalar çıkar!
Büyükanne beyaz saçlı bir melek,
Büyükanne, anneden çok sevilir;
İstenilse can da verir gülerek,
Büyükanne iki kere annedir!

KARINCA

Karıncacık, bel incecik,
Tıpış tıpış, minik minik
Yürür gider; nasıl büyük
Bir arpa arkasında yük!
Nasıl taşır o arpayı?
Niçin olur onun payı
Cihanda böyle bir ağır,
Belalı yük? Hayır, hayır:
O arpasıyla müftehîr
Gelir gelir, gelir gelir!
Yuvarlanır... Düşer... Yine
Toparlanır; o kendine
Güvenmese taşır mı ya
Bir arpa bir ağır bela?
Karıncacık, karıncacık,
Senin kadar bizim yazık
Kavi değildir azmimiz;
Dayanamayız şu hale biz!
Küçük büyük sebatına,
Şu durmayan hayatına
Bütün cihandan aferin
Gelir, demek cihan senin!

BİLMECELER

“1”

Pek yüksek bir ağacım var,
Damların üstünden bakar,
Dalı yoktur, kolu yoktur,
Sağı yoktur, solu yoktur.
Külahını giyer çıkar,
Yüzünü havada yıkar;
Koğu başında durur
İçinde insan oturur;
Baca gibi yuvarlaktır,
Rengi yeşil değil aktır;
Her mahallede yetişir,
Herkesin dostu gibidir;
Yüzü sevimli, kalbi şen,
Bize kalmış peygamberden.
Kandil geceleri dolar,
Koynuna parlak yıldızlar
Günde beş defa duyulur,
Sesi yüreğe oyulur!
Müslümanlık kolay değil
Bu mübarek ağacı bil.

BİLMECE

“2”

Bir gün vardır... Bilirsiniz,
Onu pek sever hepiniz;
O gün gümbür gümbür gelir,
Arifesinden bellidir;
Sabah gayet erken olur,
Sokaktan sesler duyulur;
Kırmızı bir horoz kadar
Güzel güneş erken doğar;
Derken gümbür gümbür toplar
Atılır, çocuklar kalkar;
Herkes temiz, yeni, güzel,
Esvap giyer; sonra el el
Çocuklar çıkar gezmeğe
Yemiş, şeker, oyun diye
İpek keseyi açarlar,
Birçok çil para saçarlar.
Demet dolu salıncaklar
Türkülerle göğre hoplar.
İşte böyle bir gün vardır,
Akşamı pek geç kararır;
Bir gün gelir, üç gün sürer
Dört gün bile olur... Eğer
Bu günü siz bilmezsiniz
Ramazan kalır; biliniz.

BİLMECE

“3”

Bir güzel bastonum vardır,
Kâh açılır kâh kapanır,
Oturunca kapı olur
Gezmekte esvabı olur;
Yağmurlar vurur yüzüne,
Güneşler dolar gözüne;
İpekliler giyer gezer,
Rüzgâr vücudunu ezer.
Her hanımın elinde var,
Her nurlu esvaba uyar.
Gölgeleri yer yer koşar,
Bulut gibi hafif yaşar.
Kocaman bir kelebeğdir,
Nurlara açan çiçektir.
İsmi Arapçadır diye,
Bilmem deme bul5

⁵ Noktaların yerine bilmecenin ne olduğu yazılacaktır.

BİLMECE

“4”

Tel tel yelpazem, hoş geldin!

Kendini bilirsın kendin:

Yükselsen de minderlere,

Hemen düşersın yerlere!

Kapı yanında durursın,

Uslu uslu oturursın;

Fakat ele alınırsın,

Koşar koşarsın afacan;

Pis boğazlı bir Tatarsın

Süprüntüleri yutarsın;

Tel tel kadayıfsın kuru,

Hizmetçinin her gün zoru.

Başka lazım mı anlatmak;

Bunu bilmeyen avanak.

Kocaman bir kuş kanadı,

Nedir bilin bunun adı.

BİLMECE

“5”

Dışı beyaz, içi sarı,
Gümüş gibi parlak zarı;
Dünyaya türküyle gelir,
Geldiği anda yenilir;
Bütün tatlılarda vardır;
İşi keseye zarardır;
Aşçılar hiç onsuz olmaz;
Mutfaktan ayrılmaz, kış yaz
Kuvvet veren bir cansızdır,
Elden düşünce kırılır;
Onu doktorlara sorsan,
Nasıl beğenilir aman!
Cansız gelir, canı olur;
Eti, tüyü, kanı olur
En yüksek dağlara çıkar
Yüzünü güneşte yıkar.
Bildiniz mi bunu nedir?
Onu çok yiyen semirir.
Limonun beyazı dersem
Meydana çıkar bilmecem

BİLMECE

“6”

Beyaz hanım, yağlı hanım,
Ortasından bağlı hanım;
Gündüzleri oturursun,
Geceleri şen durursun;
Dümdüz, ince bir fidansın,
Kendi gözünle âyansın;
Başında yıldızın vardır,
Çok çalışkan kızın vardır;
Evin ayağında durur,
Herkes altında oturur;
Sokaklara çıkarsan sen,
Yerler parıldar yüzünden;
Sandık sandık satılırsın,
Bakkallarda az kalırsın,
Beyaz hanım, diktim seni
Sen de hemen gördün beni;
Yağlı hanım, pek temizsin
Bazen bir, bazen ikizsin;
Üç dört olduğun da vardır,
Esvabın bembeyaz kardır;
Seni bilmek kolay ama,
İki “mim” (m harfi)in muamma

DADICIĞIM

Dadınızı seversiniz değil mi?
Hakkınız var, çok sevilir dadılar:
Dadı evde gölgesidir annenin,
Sizin çocuk ruhunuzu o anlar.

Bakın benim bir Çerkes
Dadım vardı: “Bî-misal”.
Onu severdi herkes,
Meftûn eder hüsn-i hâl
Bi-misâlin her hâli
Meleklikti; şimdi ben
Anlıyorum “Kemal”i
Bile hayran eyleyen
Çerkes kadın ne dâr-ı
Faziletli bir insan.
Babam derdi: “Kadınlar
Hep böyle olsa vatan
Cennet olur!” Bir büyük
Vatanperver böyle bir
Söz söylerse en küçük
Kadın için elverir!
Benim güzel dadıcığım
Uyanır da her seher
Vakti gelir; ben yarım

Uyanırken ninniler
Söyler idi başında
Karyolamın; ben tekrar
Uyurdum; beş yaşında
Bir çocukken ne bî-zar
Olurdum ben o zaman
Odama gelse biri!
“Çekiliniz oradan!
Kimdir giren içeri?”
Diye bar bar bağırır,
Sarılırdım dadıma;
-Uyu yavrum...

-Yok, hayır!

-Yeni cicim, uyuma.
Omuzunda dadımın
Sofalarda koşarken,
Sanırdım her adımın
Sesi gelir cennetten:
Eğlenirdim o kadar.
Dadım koşar, koşardı
Saatlerce; bakanlar
Şu sabrına şaşardı!
Annem gelir en sonra
Durdururdu dadımı.
-Hanımcım, oldu mu ya?
-Hâlâ yorulmadın mı?
Öleceksin! –Anneciğim,

Dadım ölmez! Siz durun...

-Güzel yavrucuğum benim!

-Peki ama, oturun.

Her gün yeni bir oyun,

Her gece bir hoş masal;

Anlayınız ve duyun?

İşte dadım “Bi-misal”!

Ben dadımın âşıkıydım

O ay gibi yumuşak

Çehresine; ne bıktım,

Ne usandım o parlak

Zühre gözlü dadımdan.

Beyaz gülden elleri

Yürekçiğime her zaman,

En güzel emelleri

Yasemin goncaları

Gibi nâzan dökerdi;

O kalbin her eseri

Ruhuma ruh ekerdi!

Kâh olurdum pek hırçın,

Saçlarına o zaman

Asılır da dadımın,

En zâlim, en bi-âman

Şiddetimle yoldardım!

“Yapma yavrum!” ancak der,

Bir of demezdi dadım:

Bunu yapmaz melekler!..

On yaşına gelince,
Bir gün annem dedi ki
“Gel gidelim bu gece
Dadına; bu akşamki
Hâli biraz ağırdır!
Hastalık çok şiddetli...
Belki biraz açılır,
Ümidi kesmemeli.”
Beni görünce dadım
Bir “dur” dedi eliyle;
Atmadan birkaç adım,
Anladım ne var hele!
Doğruldu son gayretle,
Şöyle biraz dayandı,
Merhametten bir şu’le
Gözünde yandı, yandı!..
Bana ceylan gözüyle
Öyle güzel baktı ki
O nazar bugün bile
Kalbimin içindeki
Mezarlardan birine
Nur indirir; dadımın
Arş vurur gözlerine.
Ah bi-çâre kadın!..

...

Dadınızı seversiniz değil mi?
Hakkınız var, çok sevilir dadılar:

Dadı evde gölgesidir ananın,
Sizin çocuk ruhunuzu o anlar.

Bir taş bile dikmediler başına,
Dadıcığım, öldü gitti mezarın!
Aç ruhunu ruhumun gözyaşına,
Cennette oğlun olsun baharın!...

SAKARYA

Türk ilinin koca yavuz arslanı,
Bizim ordu; ulu dinin hak cânı
Yirmi bir gün boğdu kahpe düşmanı
Sakarya'da tepeledik Yunan'ı
Helal olsun Hakk yolunda Türk kanı

Gazi Paşa peygamberin adaşı
Allah için emredince savaşı,
Koştı, geldi cenge her din yoldaşı,
Sakarya'da tepeledik Yunan'ı
Helal olsun din uğrunda Türk kanı

Göz dikmişti Türk iline canavar,
Onda silah varsa bizde iman var;
Türk süngüsü Hakk nuruyla parıldar,
Sakarya'da tepeledik Yunan'ı
Helal olsun şanlı akan Türk kanı

Öyle döktük ki kanını suya,
Kızılırmak oldu gitti Sakarya
Kendi geldi, kendi düştü pusuya,
Sakarya'da tepeledik Yunan'ı
Helal olsun Türk yurduna Türk kanı.

Sakarya’da yıldızların gözleri
Aradıkça şehit düşen erleri
Yükselecek göklere Türk askeri
Sakarya’da tepeledik Yunan’ı
Helal olsun arşa gülen Türk kanı

Helal olsun, helal olsun millete
Türk, kanını vakfetmiştir ümmete
Sıcak sıcak akıp gitti cennete.
Sakarya’da tepeledik Yunan’ı
Helal olsun Hakk yolunda Türk kanı

ÇİFTÇİ İLE ÇOCUKLARI

Çiftçinin biri ölümüne yakın
Çocuklarına demişti ki: “Bakın,
Kalan tarlayı babalarımızdan
Hiçbir zaman siz satmayınız sakın
Çünkü içinde bir define pinhan.
Yerini bilmem, fakat biraz himmet
Onu buldurur, ağustosta heman
Tarlayı sürün, güzelce belleyin
Her noktasından tarlamızın elbet
Birkaç defalar elleriniz geçsin.”
Baba ölünce çocukları başlar,
Tarlayı sürüp akşamlara kadar
Her tarafını belleyip açarlar,
Şöyle ki sene nihayetinde bir
Çok mahsul olur, tarla çok getirir
Her senekinden daha ziyade kâr.
Define var mı öyle şey ne arar:
Tarla altının gölgesinde hâlî
Yalnız pederin hikmet-i makâli
Çocuklarına ölümünden evvel
O görünmüştü ki bir sözle pek güzel
Çalışmakta bir koca define var!

(La Fontaine'den)

BAŞKASININ YARDIMI⁶

İki güzel kırlangıç
Bir çiftlik duvarına
Yuva kurup kalmışlar
Olmuşlar baba ana

Civcivleri çıkınca
Anne, baba pek erken
Her sabah giderlermiş
Yem bulmağa, civcivken

Kuşlar nasıl yaşasın
Babalarla analar
Taşıyamazsa yemleri?
Sizi evde kim besler?

Akşam olup yuvasına
Bütün bütün dönünce
Anne, baba sorarmış:
-Ne var ne yok? bu gece

Uyumadan bize siz
Bir şey varsa söyleyin

⁶ Meali İngilizceden müktebestir (Anlamı İngilizceden alıntıdır.)

-Hayır anne, bir şey yok.

-Bir şey yoksa ne için

Demin biraz ürkütünüz?

Gölgenizden korktuk biz.

-Ya öyle mi yavrular?

Haydi artık giriniz.

Kanatların altına,

Uyuyalım, başka iş

Yoktur artık Bir akşam

Cıvcivler ne demiş

Dinleyiniz: -Bugün siz

Ayrılınca yuvadan,

Çiftçi ile karısı

Dediler ki: -Şu yaban

Sarmaşıklar duvarı

Çökertecek, yıkacak

Sökmeliyiz bunları

-Peki ya kim çıkacak

Tepesine duvarın?

Ya kökleri yerinden

Hangimizin kolları

Sökecektir?

-Yarın ben

Dedi çiftçi, giderim
Komşulardan iki üç
Delikanlı bulurum,
Kuvvet ister, iş pek güç.
Ah anne, ah babacım
Yuvacığımız yok yarın!
Anne, baba güldüler,
Dediler ki: - Korkmayın;

Ne sarmaşık sökülür,
Ne yuvamız yıkılır,
Başkasının kolundan
İş beklemek hatadır.

Üç dört akşam sordular:
- Komşular geldiler mi?
-Gelen giden olmadı.
-Her gün dinleyin emi

Ne diyecek çiftçiler.
Civcivcikler bir akşam
Şunu haber verdiler:
-Anne, baba yarın tam

Güneş yüzü ufuktan
Görünürken çiftçiler
Kendileri, yardımsız
Sarmaşığı beraber

Sökecekler
-Öyleyse
Anne, baba - İş fenâ,
Dediler - Biz erkenden
Kaçmalısınız mutlaka.

Ertesi gün tan yeri
Ağarırken civcivler
Omuzlara alındı,
Kuşlar uçup gittiler;

Başka yerde bir güzel,
Yeni yuva yaptılar.
Hikâyemden lâkin siz
Ne duydunuz çocuklar?

İşte şunu anlayın:
Başkasının yardımı
Ya hiç gelmez yâhut ki
Gelse bile adamı

Adam etmez, dünyada

Herkes kendi gücüne
Güvenmeli, her işi
Görüp kendi kendine!

KUŞ KAFESİ

Aman nasıl güzeldir
Kuş kafesi! Kim bilir
Ne sanat ne mahâret
İster buna? Ben hayret
Ederim bir kafese!
O yuvayı kim görse,
Sever mutlak, ne nârin
Ne incedir kafesin
Kubbeciği, kapısı,
Tünekleri, yapısı
Tel tel saçtan örülmüş
Ona lââyık görülmüş
Göz bebeği yemlikler;
Sulukları ne benzer
Hilâl kaşlı yıldıza;
Kafes küçük bir kıza
Benzetilse yakışır,
Öyle güzel yuvadır.
Bu yuvadan güzel bir
Şey var mıdır? Kim bilir?
İşte bildi hepiniz:
Kuş değil mi dediniz,
Gözleriniz gülerek.
Evet kuştur, o melek

Yavrudur ki kafesten
Sıçrar, konar, öterken
Nâzik bir ruh açılır,
Gönlünüze saçılır.

SALINCAK

Sallanıyor salıncakçık,
Sallanıyor, içinde bir
Yıldız yüzlü melek çocuk,
Sağa sola gider, gelir.
İki yandan iki çocuk
Uçuruyor salıncağı;
Bulutlara kadar sanki
Yetişecek o bayağı!

Lâkin dadı bir tarafta
Duruyordu, dedi ki: “Yok
Böyle hızlı sallamayın
Sallanıyor ağaç pek çok!

Şimdi orta bir sür’atle
Sallanmağa başladılar;
Dadıların sözlerini
Dinlemeli hep çocuklar.

Salıncakta duran yavru
Sıkı sıkı iplerinden
Tutmuş, derdi: “Dadıcığım,
Sen hiç korkma: Düşmem ki ben

Salıncağı gören insan
Tatlı tatlı sallanırken
Beyaz bulut geçer sanır
Koşa koşa gökyüzünden

Şimdi de bir rüzgâr çıktı,
Saçlarını çözdü tel tel
Kızcağızın parıl parıl
Uçan saçı ne de güzel!

O saç değil, bir kucak nur
Anne gözlerinden düşen
Nurlar kadar sevimlidir.
Salıncakçık uçuyorken

Etrafındaki ağaçların
Dalcıkları hep eğilir,
Selam verir salıncağa;
Çiçeklerden ikide bir.

Kokulardan sözler gelir.
“Sallan melek yavru.” derler;
Güneş vurur yeşil yeşil
Yapraklara, sonra geçer

Salıncağa, kızcağızın
Yüzü zümrüt rengi tutar;

Bir küçücük bulut bazen
Salıncağa gölge atar.

Bir kuş konar bir filize,
Cıvıl cıvıl öter durur
Anne bakar pencereden,
Salıncağa gönlü vurur

Hop hop, hop hop ... Salıncağın
İçindeki melek şimdi
“Ben bir türkü söyleyeyim,
Kuşlar duysun beni.” dedi;

Başladı bir türkücüğe
Ne incecik ne titrek ses!
Söylediği türkü nedir?
Onu bugün söyler herkes,

Çünkü vatan şarkısıdır.
Küçük, büyük bütün millet
Bu şarkıyı söyler bugün
Bu şarkıdan her saadet

Dolar bütün vicdanlara
Hop hop, hop hop, salıncakçık
Uçup gider hep göklere;
Çıkar durur yanık yanık,

Kızcağızın g     sesi.
Onu Şimdi dinler vatan,
 ferin der! B t n bađ e
Titrer yanık sad sından!

YELPAZE

Sallanıyor güzel güzel
Sallanıyor yelpazecik;
Onu tutan küçücük el
Yelpazeden bile nâzik.
Sallandıkça serin serin
Bir rüzgârcık yüze vurur
Kâğıtları derin derin,
Kıvrık kıvrık oynar durur.
Yelpaze bir büyük yaprak
Yelpaze bir küçük bayrak
Gibi uçar hava alır;
Onu şöyle anlarım ben:
Yelpazecik gökten düşen
Yavru melek kanadıdır.

KÜÇÜK HALÂYIK TÜRKÜSÜ

Anneciğim hangi yerde yatıyor
Öksüz gönlüm koynuna can atıyor...
Bilmem insan nasıl insan satıyor?
El evine düştüm küçük yaşımda.

Söyleyin ey güzel yüzlü çiçekler,
Beni ninem hangi toprakta bekler?
Bana bir yol gösterin ey melekler?
Siz annemi gördünüz gözyaşımda.

Saçlarım annemin yorganı olsun
Toprağına kanlı yaşlarım dolsun,
Ömrümün çiçeği yanımda solsun,
Güzel öldü densin mezar taşımda!

İMTİHAN

İmtihanlar yaklaştı,
İş fena;
Herkes buna çok şaştı:
Daima
Çabuk gelir imtihan
Nedendir?
Nefes almaz bir insan,
O gelir...
- Baş belası imtihan,
Yine sen,
Diyor küçük Neriman,
Nereden
Çıktın geldin? Amanın
Günde üç,
İmtihan var; insanın
Böyle güç
İmtihanlar verirken
Ezilir
Yürekçiği...
- Hele sen
Çalış bir
Hafta kadar, imtihan
Verirsin;
Bu sözümü anlayan

Yok lâkin,
Dinlemez bir arkadaş
-Aman sen,
Derslerinle var uğraş;
Dilinden
Kurtulalım “Necip” biz
Kibirli
Arkadaşı sevmeyiz
Besbelli:
Geçen sene çıktı ya
Birinci,
Bu sene de mutlaka,
Bu cici
Beyim öyle çıkarım
Zanneder!
-Kim söylemiş a canım?
Bu sözler
Nerden çıktı? Size ben
Ne dedim?
-Anladık her hâlinden
-Pek nâdîm
Oldum artık, affedin
Beni siz?
Bir şey demem; siz gidin,
Emeksiz
Çalışmadan imtihan,
Yerine

Birinci sen ol İhsan,

Bu sene.

Onuncuyum ben ... Artık

Bırakın!

-Necip kızdı birazcık...

Siz sakın

Yaklaşmayın ona ha:

Bir tokat

İner hemân!

-Budala

Kendin at

Onu canın isterse,

Bana sen!

-Necip bize gösterse

O güzel

Cevapları nereden

Buluyor?

İmtihanda Necip şen

Oluyor

Biz terlerken!

-Bu yıl ben

Mutlaka

Yürüteceğim Necip'ten

Daima

Geri kalmak ayıptır!

-Doğrudur

İnsan bundan utanır

-Hak bulur

Yerini bir gün elbet.

Necip'in

Hakkı mı var? Ne cennet!

-Ben demin

Anlattım ya, benimdir

Böyle hak

-Evet İhsan...

-Yok Nâdir

Olacak

-Kim olsa biz kızmayız

Necip'ten

Mâadâ, Necip yalnız...

-Canım ben

Ne iddia ederim

Ne de bir

Söz söylerim; beklerim

Yetişir

Bize hücum bu kadar

Ben artık

Gidiyorum çocuklar.

-Azıcık

Utandı da sınıftan

Kaçıyor;

Gözü siyah bir duman

-Saçıyor!

Necip çıktı. Çocuklar

Güldüler,
Arkasından ne anlar
Ne dinler
Bunlar şimdi; her biri
Kendince
Herkesten pek ileri
Pek ince
Pek ileri fikirli bey kesildi!
Dersleri
Hayalince hep bildi
Her peri
Kitap filan atıldı
Bir yana;
İşe kibir katıldı.
İnsana
Kibir, inat en fenâ
Şeylerdir;
Kuru laflar âdetâ
Kemirir
Azmi, sa'yı, zihinden
Bakınız:
Bunlar sohbet ederken
Yalnız
Bir sınıfa kapanan
Necip'in
Kalbinde var en yaman
En metin

Bir kanaat bir himmet.

O şimdi,

Etmeliyim çok gayret

ben!” dedi.

Arslan gibi çalıştı;

Günlerce,

Derslerine alıştı;

Eğlence

Geldi ona en güç şey

Pek emin

Bir kalp ile imtihan

Gününe

Muntazırdı.

-Sen İhsan,

Bu sene

Birincisin. Diyorlar

Tembele.

Bütün öbür çocuklar

El ele

Vermişlerdi, Necip'i düşürmek

Maksadıyla tüy gibi!

Boş emek:

Geldi, çattı imtihan,

Tembeller

Hep döndüler sınıftan.

Ne haber

Acep bizim İhsan'dan?

Bir “yedi”
Alabilseydi lisandan.
Sürmedi.
Pek çok zaman imtihan
On çocuk.
Geçti evvel İhsan’dan
Ne bozuk.
Ne mahzun bir çehreyle
Göründü...
Gözündeki nur bile
Büründü
Matemlere! İhsan’ı
Çocuklar
Sevmez oldu, insanı
Ararlar
Saadeti var iken.
Felâket
Rağbet görmez kimseden,
Ne âfet!
Necip ise pek parlak
İmtihan
Verdi, bu bir âlî hak
Bir insan
Çalışırsa kazanır
Her zaman.
Çalışanı Allah’tır
İmtihan

Zamanında gözeten,

Bunu bil!

İnat, kibir, lafla sen

“On” değil

“Beş” numara almazsın

Bîçâre,

Mektepte de kalmazsın

Bir kere

Tembelliğe vurdun mu

İşini,

Bir günceğiz devirdin mi

Peşini

Tutamazsın kimsenin

Bu böyle.

Çok çalış, hem pek metin

Söz söyle!

“Lafla peynir gemisi

yürümez!”

Derler kibrin perisi yürümez

âkil çocuk gözünü.

Bunu sen

Öğren de bil sözünü

çocukken.

İşte Necip hem âkil

hem insan

Hem nâzikti, hiç gâfil

olmadan

Çalıştı her yıl öyle.

Her sene

birinciydi, o böyle

dersine

çalıştıkça semadan

Nûr-i Hakk

geldi ona Hüdâ'dan!

En parlak

en mükemmel, en âlî

bir vicdan,

Bir irfanla kemal-i

bî-pâyân

olup kaldı. Yürekten

çalışmak

büyüklikle bil ki en

büyük hak!

DOĞURAN ÖLÜR

Nasrettin Hoca, bir gün komşudan
Bir kazan almış, demiş ki: “Yarın
Getiririm ben, bugünlük lâzım;
Kazana bir şey olur sanmayın.”
Ertesi gün bir tencere ile
Kazanı Hoca vermiş beraber;
Komşusu demiş: Bu tencere ne?
Söyle bakalım...

- Canım birader,
Anlamadın mı? Kazan doğurdu!
Komşu sevinmiş... Kazanı tekrar,
Beş günden sonra istemiş hoca.
Komşu sanmış ki yine var bir kâr,
Kazanı vermiş memnun olarak;
Lâkin bu defa kazan çok kalmış.
Bizim Hoca da; komşu Hoca’nın
Evine gitmiş, kapıyı çalmış:
-Verin kazanı lâzımdır bize...

Nasrettin Hoca demiş o zaman:
“Kazanın öldü!” komşu şaşırılmış.
-Bu nasıl sözdür? Ölür mü kazan?
“Bu doğurur mu?” diyerek koca
Kapıyı örtmüş Nasrettin Hoca!

TÜRKÜLER

-1-

Biz küçüğüz, siz büyük...

Büyüklerle ağır yük:

Okuyalım biz dersi,

Öğretiniz bize siz,

Dersimizin neresi

Güçse tekrar ediniz.

Biz küçüğüz, siz büyük;

Büyüklerle ağır yük.

Siz getirin kasayı,

Biz açarız kapağı;

Siz kurunuz masayı

Biz koyalım tabağı

Biz küçüğüz, siz büyük;

Büyüklerle ağır yük.

Taşları siz toplayın,

Biz evleri yaparız;

Havaya siz hoplayın,

Biz topları kaparız.

Biz küçüğüz, siz büyük;

Büyüklerle ağır yük.

Siz tarlayı belleyin,

Biz fidanı dikeriz;

Toprağı siz eleyin,
Tohumu biz ekeriz.
Biz küçüğüz, siz büyük;
Büyüklerle ağır yük.

Siz kaleler devirin,
Biz yaralar bağlarız;
Siz vatana can verin,
Biz de size ağlarız!
Biz küçüğüz, siz büyük;
Büyüğe en şanlı yük!

[TÜRKÜ]

-2-

Hop, hop altın top,
Ellerden kaçar;
Yere düşünce,
Havaya uçar.

Çocuklar, hop hop
Oynayalım top.

Bir, iki, üç, dört
Beş, altı, yedi,
Sekiz, dokuz, on
On birdir şimdi.

Çocuklar hop hop,
Oynayalım top.
Küçük ellerde
Küçük toplar
Serçeler gibi
Havaya hoplar.

Çocuklar hop hop,
Oynayalım top.
On iki, on üç
On dört... On beşte

Kaldık biz, eyvah...
Top şimdi sizde.
Çocuklar hop hop,
Oynayalım top.

Büyük ellerde
Büyücek toplar,
Göğercinlerdir
Göklere uçar.

Çocuklar hop hop,
Oynayalım top.
Topu atarken
Kollar akmalı,
Top uçarken
Şimşek çakmalı:
Çocuklar hop hop,
Oynayalım top.

TÜRKÜ

-3-

SNIF BAŞI

Çocuklar geliniz,
El ele, kol kola
Bir halka olunuz,
Bakınız sağ sola;
Halkamız düzelsin...
Pek güzel, aferin

Hep beraber

El ele, kol kola
Oynar şimdi biz;
Bir halka oluruz,
Türküler söyleriz.

Sınıf başı

El ele, kol kola
Sıçrayın yukarı;
Açılın hepiniz,
Uzatın kolları.

Hep beraber

El ele, kol kola
Sıçrarız hop, hop, hop
Halkayı açarız,
Kaparız biz top, top

Sınıf başı

El ele, kol kola

İleri gideriz;
Yorulmak bilmeyiz;
Türk oğlu askeriz.
El ele, kol kola
Evlâdı vatanın,
Her zaman el ele,
Kol kola yaşasın
Hep beraber
Her zaman el ele,
Kol kola yaşarız;
Ordular devirir,
Kaleler aşarız!

DADI İLE SAAT

Bizim evde pek ihtiyar
Bir dadı var bir de saat.
Onun huyu buna uyar:
Çenesi hiç durmaz rahat.
Saat dadıyı çağırır,
Tık tık öter duvarından;
Dadı saate bağırır,
Sesini kes, der afacan!
Saat inadına söyler,
Vurur tık tık, öter çın çın;
Dadı ona hücum eyler:
“Seni sustururum hırçın!”
Lâkin bir gün saat dursa,
Dadının gönlü boş kalır;
Kim gelip saati kursa
Ondan bir aferin alır.
İkisinin yaşı yüzdür,
Evimizde bir asır var;
İkisi de pek gürbüzdür,
Daha bir asır yaşarlar!

ŞAKA

Şaka nedir? Şaka güzel eğlence
İnce fikir, hoş his, tatlı zekâvet;
Arkadaşlık âleminde şakaya
Vermelidir pek sevimli bir kıymet.

Evet, şaka hoş olursa çekilir,
Onu yapan belki candan sevilir;
“Ne şakacı ne sevimli çocuktur.”
Derler ona, şakacılık böyledir.

Lâkin... Evet bir lâkin var: Şakacı
Kaba, saba olmamalı; bir sözle
Bir küçücük işaretle en nazik
Kalbi kırmak pek kolaydır. Siz hele

Ya hiç şaka yapmayınız yahut ki
Yaparsanız düşünerek yapınız.
Ben bir şaka anlatayım size de
Hikâyemden büyük hisse kapınız;

Bir mektepte şakacı, pek şakacı
Biri vardı: Ahmet Bey, o şakayı
Son haddine vardırırdı her zaman,
Lâkin bir gün ele verdi yakayı,

Bakın nasıl: Şişmanca bir arkadaş
İskemleye otururken Ahmet Bey
Çekiverdi iskemleyi; o çocuk
Pek şiddetle yere düştü; bu bir şey

Değil, lâkin çocukcağız bayıldı,
Yüzü soldu, durdu sanki nefesi...
Hep çocuklar koşuştular; yâ Rabbi
Ne yaman bir telaş aldı herkesi!

Yetiştiler mubassırlar, hocalar,
Doktor geldi, çocukcağız ayıldı;
Fakat o gün bu hayvanca şakadan
Hep çocuklar pek iğrendi pek yıld!

Müdür bey de geldi, aldı Ahmet'i
İki saat tevkîf etti, izinsiz
Kaldım tamam, bir ay şaka yüzünden.
Şakacılık gâyet güçtür biliniz.

Şaka şeker olur eğer güzelse,
Kaba şaka lâkin zehir gibidir;
Terbiyeli bir çocuğun şakadan
Vazgeçmesi daha takdir edilir.

NİNİNİ

Cici bebek, güzel bebek,
Baktın bana sen gülerek;
Benim minik bebekciğim,
Bebekciğim, yavrum benim;
Gel yat, biraz uyu, niçin
açık durur gözlerin?
Yatırayım ben de gör sen;
Uyku akar gözlerinden!
Kapatın ya gözlerini,
Ninni yavrum, ninni, ninni.

İşte ninni söylüyorum,
Uyu benim güzel yavrum;
Uyusun bebek yavrum hû hû,
Benim melek yavrum hû hû!.

Açıp durma gözlerini,
Seni yaramazcık seni!
Uyusun bebek yavrum hû hû,
Benim melek yavrum hû hû!.

Hû hû hû hû, ninni ninni,
Artık üzüyorsun beni!
Uyusun bebek yavrum hû hû,

Benim melek yavrum hû hû!.

Mışıl mışıl uyudun ya,
Bakamazsın artık bana;
Uyusun bebek yavrum hû hû,
Benim melek yavrum hû hû!.

TEMBEL NÂFİZ

Tembel Nâfiz ne bîcâre çocuktur,
Onun herkes başına bir taş vurur:
Hiç sıfatsız söylemezler adını,
Hakaretin her gün duyar tadını:
-Tembel Nâfiz, yine kafan dolmamış;
Tembel Nâfiz, yine dersin olmamış;
-Tembel Nâfiz, haydi biraz kımıldan
Tembel Nâfiz, olamaz ki bir insan!
Mektebinden Nâfiz eve gelince,
Sorarlardı ona mutlak her gece:
-Nasıl Nâfiz, tembellikten ne haber?
Çalıştın mı?
-Evet!
-Yalan!.. Besbeter
Oluyorsun tembellikte gittikçe.
Düşündüğün yemek, içmek, eğlence,
Bir de uyku! Seni koca mankafa!
Nedir senden çektiğimiz şu cefa?
Tembel Nâfiz sokaklardan geçerken
Mektebine gitmek için erkenden,
Onu her ses sıfatıyla çağırır,
Kulağına “Tembel Nâfiz!” bağırır!
Tembel Nâfiz, tembel Nâfiz diyerek
Tramvaylar geçiyorlar; bir köpek

Havladı mı, tembel Nâfız duyulur,
Kulağına bu ses her gün oyulur!
Lâkin Nâfız aldırılmazdı; bir insan
Alıştı mı tembelliğe en yaman
Hakaretler kulağına vız gelir,
Tembellerin hâli işte böyledir.
Böyle ama tembelleri mektepler
Barındırmaz, bir gün tutar, defeder.
Tard olundu mektepten nihayet,
Aman yâ Rab, ne hakaret, rezalet.
Bu kadarla kalsa, hayır, babası
Dedi bir gün: “Haydi gel, kör olası!
Ben fakirim, seni evde tutamam,
Her gün acı acı zehir yutamam;
Ekmeğini kazanmanın zamanı
Çoktan geçti, gel de öğren cihanı!”
Tembel Nâfız bir demirci yanına
Bırakıldı; daha ilk gün canına
Kadar geçti ustasının dayağı,
Akşamüstü tutmaz oldu ayağı!
Böyle her gün sopa, dayak yiyerek
Tembel Nâfız bir küçücük köstebek
Gibi kaldı. Öldü gitti nihâyet!..
Kim etmezse vazifeye riâyet,
İşte böyle köpek gibi geberir!
Allah’ın en sevmediği tembeldir.
En mukaddes vazifedir çalışmak,

Farzdır bize vazifeye alışmak.
Bunu bilin, yavrucuklar siz aman,
Tembel Nâfiz olmayınız bir zaman!..

NASRETTİN HOCA’NIN CÜBBESİ MERDİVENDEN YUVARLANMIŞ

Nasrettin Hoca bir gün kahveye
girince demiş komşusu “Akşam,
evinden gelen gürültü neydi?”
Hoca demiş ki: “Duydun mu? Tamam:
Cübbem düşmüştü merdivenlerden!”
-Cübbe gürültü yapar mı böyle?
-Evet yapmaz... Ben lâkin cübbemin
Kalıvermiştim içinde şöyle!

BEYDEN GELEN BEYDİR

“Darb-ı mesel”

Bir mektepte bir “Sâdık” Bey
Vardı; büyük, küçük bütün
Çocukların hürmetini
Kazanmıştı, onun için
Lâzım gelse fedâkârlık
Ederlerdi. Muallimler
Bile ona büyük insan
İmiş gibi sözler söyler,
Onu pek çok severlerdi;
Müdür bey de Sâdık Bey’i
Çok severdi... Hâsılı o,
Mektebinin gözbebeği!
Sınıfında o birinci,
Hüsn-i hâlde o birinci;
Güneş kadar parlak zekâ
Her kemâlde o birinci.
Herkes dersi ona sorar,
Kimin olsa biraz derdi,
Dermanını ondan ister,
O da hemen bahşederdi.
Âlicenap, terbiyeli,
Nâzik, kâmil bir küçük bey;
İnsâniyet göstermekte

Ona âsan idi her şey.
Hastalansa o meselâ,
Çocuklar hep giderlerdi
Sınıf sınıf hânesine,
Onu mesut ederlerdi.
Sâdık Bey'in her hâlinden
Görünürdü büyüklüğü;
Ona meftûn idi kalben
Mektebinin en küçüğü.
Nedendi bu? Çünkü onun
Pederi pek asil insan,
Gâyet necîb bir bey idi,
Ecdâdı da bir hânedan
Gâyet doğru bir söz vardır:
Asil olan çok sevilir;
Hiçbir işi âdî olmaz,
Zira beyden gelen beydir!

BEŞ KURUŞA KALKAN BU KADAR OYNAR!

Tasarruf başkadır, hasislik başka;
Bunu iyi bilin, haset insanı
Bednâm eder durur; işte şu fıkra
Gösterir ne dündür hasisin şanı:

Kânun-ı sanîde bir balıkçının
Ağına nasılsa bir kalkan gelir;
Aman der balıkçı “Götüreyim filan
Beyefendiye ben: Gayet zengindir,

Bu kadar mevsimsiz tutulan kalkan
Mutlak pek ziyade zevkine gider;
Kim bilir keyfinden bana ne kadar
Bol para vererek büyüklük eder.”

Alır kalkanını, daha oynarken
Götürür o beye. Bey der ki “Aman
Bu kadar mevsimsiz böyle dipdiri,
Pek büyük pek yağlı bir nefis kalkan

Bir koca koyundan daha kıymetli!
Gelin, alın şunu; balıkçıya bir
Çeyrek mecdiye bahşiş veriniz.
Aman böyle balık nasıl yenilir!”

Balıkçı duyunca bu sözü vurur
Kalkanı omuza! Bey der ki “Ne o?”
Balıkçı da der ki “Başka bir yerde
Oynatmalıyım ben...”

-Bırak onu!

-Yoo:

Benim cömert beyim, sende akıl var,
Beş kuruşa kalkan bu kadar oynar!

EN MUZIR HAYVAN

Tatil vakti yavrucuklar
Bahçeye hep toplanmışlar,
Hem güzel hem faydalı
Bir bahis var; belki elli,
Altmış çocuk bir arada;
Büyükleri ön sırada,
Söylüyorlar onlar bütün
Küçük olan yavru için
Dinlemektir lâzım olan.

-Dünyada en muzır hayvan

Hangisidir? dedi Necdet.

Cevap verdi hemen İzzet:

-Yılan

-Hayır hayır!

Kaplan!

-Değil, dedi Sabri, aslan.

-Aslan mı? O pek necip bir
mahlûktur.

- Ben, dedi Nâdir,

Kurda en çok muzır derim,

Suphi der ki: Efendim,

Timsah vardır; o en fena

Hayvan bence.

Hayır, boğa!

-Yok, gergedan!

Değil: Tilki!

Bilmezsiniz siz ondaki

Kurnazlığı, mel'aneti!

-Yediğı bir tavuk eti,

Öbürleri insanları

Parçalıyor!

-En haşarı

En zalim en alçak olan

Hayvan bence hain sırtlan!

Dedi Zîver.

-Ya gergedan

Az fena mı? Dedi İhsan,

-Bana bakın arkadaşlar,

Dedi sınıf başı, uzar

Durur bizim bu bahsimiz;

İsterseniz soralım biz

Hocamızdan.

Oh! Pek âlâ

Dediler hep. Küçük Safâ

Gönderildi dâvet için

Muallimi. Hemen bütün

Çocuklar pek terbiyeli

Bir vaziyet aldı; elli

Altmış kişi dizildiler,

Hemen güzel güzel, yer yer.

Muallim bey geldi, durdu

-Efendiler, dedi sordu:
Nedir bugün sualiniz?
Sınıf başı dedi ki: “Biz
Efendim, bir hayli zaman
Düşündük en muzır hayvan
Hangisidir? Diye lâkin
Bulamadık. Şimdi sizin
Lütfunuzdan bekleriz biz,
Hangisidir? Söyleyiniz:

Kaplan mı, yılan, aslan mı?
Yoksa timsah, gergedan mı?”
Hoca dedi ki: Çocuklar,
Vicdanıma nurlar dolar,
Böyle güzel şeylerle siz
Eğlenmeyi seversiniz.
Bin aferin size benden:
Düşünmekle böyle geçen
Her dakika bir asırdır!
Düşünmeyen câhil kalır.
Gelelim biz derdinize,
Ne demeli bilmem size?
Sualiniz kolay değil,
Ona cevap vermek müşkil...
Evet yılan, kaplan, filân
Gayet fena birer hayvan;
Rast gelince öldürmeli,

Çünkü muzırdırlar; belli
Vahşetleri gözlerinden,
Hallerinden; şu var ki ben
En muzırır hangisidir?
Sualine Allah bilir,
Pek güç cevap vereceğim...
Cevabımdan belki benim
Pek de memnun olmazsınız,
Hocayı siz lâkin haksız
Bulmazsınız düşününce.
Bakın çocuklarım: Bence
Aslan, timsah, sırtlan, falan
Gayet muzır birer hayvan
Ama, onlar insan kadar
İnsanlara vermez zarar;
Aç kalınca parçalarlar
Her hayvanı evet onlar,
Lâkin bakın nerede var?
Bizim gibi bir canavar?
Kılıç, tüfek, top, tabanca
İnsanları milyonlarca
Öldürmeye kâfi iken,
Çıkardık biz yine fenden
Tahte'l-bahr, bomba, müthiş
Tayyareler, gazlar... Her iş
Bugün on türlü silahla
Görülüyor; artık anla,

Ne dehşetli canavarız!
İnsanlara karşı! Yalnız
Bugün şöyle demelidir:
İnsâniyet mademki bir
Değil birçok millet olmuş,
Yüreklere büyük kin dolmuş,
Muharebe zaruridir;
Bunu herkes anlar, bilir.
Vatanıma eden hamle
Anam, babam olsa bile
Onu vurmak vazifemdir,
Vatan için can verilir.
Lâkin insan durur, durur,
Kardeşini bile vurur.
Ufacık bir hiddetle;
Bunu yapmaz sırtlan bile!
En küçük bir menfaatin
Var mı? Senin için ne din,
Ne vicdan, ne akıl kalır,
Eline bir silah alır,
Öldürürsün! Size değil
Sözüm, lâkin kaç bin kaatil
Vardır bugün şu cihanda?
Bu görülmez bir hayvanda!

Hele durup dururken bir
Hayvancığı ezmek nedir?

Bir kedicik uyuyorken
Yavaşcacık ellerinden
Yakalayıp yere vuran,
Bağırınca gülüp duran;
Yahut güzel bir köpeğe
-İnsan doymazken sevmeğe-

Sert bir tekme yerleştiren
İnsan mıdır?.. Bilirim ben
Öyle vahşî bir çocuk ki
Boş kaldı mı, kafesteki
Kanaryayı yakalardı,
Tüylerini hep yoları;
Bahçedeki böcekleri
Toplar birer küçük deri
Gibi dizer ipliklere,
Usanınca sonra yere
Fırlatırdı; üstüne bir
Yaman tekne yerleştirir,
Öldürürdü! Bir gün büyük,
Bir kuş tuttu? Ne yaman şey:
Başcağzını dişleriyle
Kopardı da güle güle
Atıyordu!.. İşte çıkan
Kurt, gergedan, aslan, kaplan
Bunu yapmaz; zâlim insan
Yapar ancak; zâlim olan
Vicdansızdır. Cenâb-ı Hakk

Onu berbat eder mutlak!
İşte size söyledim ben,
İbret alın şu sözden:
Dünyada en muzır hayvan,
Merhametsiz olan insan!

AYININ KİTAP OKUMASI

Eski paşalardan bir câhil vezir
Haber almış ki bir Çingene her gün
Sokaklarda gayet akıllı, mâhir
Ayı oynatıyor; geçenler bütün

Durup bakıyorlar; birçok paralar
Kazanıyor ayı oyunlarıyla.
Vezir merak etmiş, adam göndermiş
Demiş ki şunu sen iyice anla:

Eğer ayı bizim bildiğimizden
Pek akıllı ise al bana getir.
Adam gitmiş, görmüş; pek çok beğenmiş,
Böyle ayı demiş bulunmaz nâdir.

Hemen çingeneyi, ayıyı almış,
Getirmiş vezire, başlamış ayı
Birçok oyun yapmış, hele gayet güç
Birkaç taklak kılınmış elde sopayı

Oynattıkça zalim çingene, fakat
Vezir beğenmemiş hiçbir oyunu;
Demiş ki: Çingene nafiye ayı,
Her ayı becerir mutlaka bunu

Eğer senin ayın akıllı ise
Bir kitap okusun, dinleyeyim ben
Çingene demiş ki: Ferman sizindir
Lâkin okuyamaz ders öğrenmeden;

Kulunuza verin bir hafta müddet,
Sonra getireyim, okur mutlaka.
Peki, öyle olsun; haydi git, öğret,
Sonra da gel bana. Buyurmuş paşa

Bir hafta geçince çingene gelmiş,
Elinde bir kitap ki her yaprağı
Kalın bir tahtadan yapılmış; ayı
Hemen yere çökmüş, onu bayağı

Bir kitabın büyük sayfaları
Gibi çevirmeye başlamış: Kurnaz
Çingene demiş ki: İşte okuyor.
Paşa hazretleri buyurmuş: Pek az

Bir marifettir bu, ayının sesi
Hiç de duyulmuyor; böyle okumak
Olur muymuş hayvan, okuduğu ne?
Çingene gülerek demiş ki: Mutlak

Paşa hazretleri bunu bir insan
Zan buyuruyorlar! A iki gözüm,
Arasına attım yaprakların ben
Sekiz günden beri bir hayli üzüm.

Ayım alıştıydı arıyor şimdi.
Elini ağzına görmediniz mi?
Nasıl götürüyor? Üzüm olmasa
Bunu hiç yapar mı? Ben efendimi

Şu küçük hileyi görür zannettim!
Bu sözün üstüne gitmiş çingene.
Bu kıssadan sonra şu hisse kalmış:
Sayfalarını bir bir üstüne

Kitabın çevirmek hiç anlamadan
Gayet fena tesir bırakır da bak
Ne derler böyle şey yapan insana:
Bu okumak değil, üzüm aramak!

İLAC

Küçük “Nermin” ilacı
Hiç sevmezdi; o acı,
O fena su içilir
Şey midir ya? Nermin bir
Hasta olsa babası,
Anneciği, ablası,
İlaç elde gelirler,
Yalvarırlar beraber.
Nermin birçok nazlanır,
Ağlar, derdi acıdır
Bu ilaç ben istemem.
-Al elimden...
-İstemem,
İçemem ben!
-İç yavrum,
Sana kurban olurum
-Hayır içemem...
-İç kızım
Sana neler alırım
-Yok olmaz yok...
-İç Nermin,
-Ben içeyim getirin.
-Nermin, ablan içecek,
Haydi...-İçsin...

-Ya bebek

Sonra kimin olacak?

-Siz bırakın, ben mutlak

İçiririm Nermin'e

-İçemem ben, yok anne!

İşte böyle her zaman

Rica, teşvik olmadan

Bazen de hayli tekdir

İşitmeden Nermin bir

Yudum ilacı içemezdi.

O hırçıncık bir kedi

Gibi fırlar, kaçardı:

Gözlerinden saçardı

Yıldız, yıldız ateşler !..

Anne, baba beraber

Koşarlardı peşinden.

-Hiç gelmeyin içmem ben!

İşte son söz; ilaç ya

Hiç içilmez mutlaka,

Yahut ancak bir kaşık

İçilirdi. Azıcık

Acı olsa ağzından

Çıkarırdı afacan.

Çok şükür ki Nermin'e

Hastalıklar her sene

Gayet hafif gelirdi;

Doktor bunu bilirdi,

İlaç için pek ısrar
Göstermezdi. Bir bahar,
Nermin biraz ağırca
Hastalandı; bakınca
Doktor dedi: Bak şimdi
Olmaz içti, içmedi;
Bugün ilaç pek lâzım.
-Yine içmez.

-Bakalım!

Siz çekilin şuraya,
Karışmayın araya
Haydi Nermin, kalk!

-Hayır,

İçmem, içmem acıdır.
Doktor hemen yataktan
Kaldırarak afacan
Kızı tuttu sıkıca
Kucağında; o koca
Kollarından biriyle.
Nermin etti bir hamle,
Lâkin küçük bacaklar
Sıkılmıştı, ne oynar
Ne kımıldar dizlerin
Arasından!

-Vâh Nermin...

Doktor dedi: “Gel dadı
Hani ilaç?” Kapadı

Nermin hemen ağzını.
Fakat doktor, hırçını
Biraz eğdi, burnundan
Tuttu; “Seni afacan”
Dedi, ağız açıldı;
-Haydi, haydi gel dedi!
Şimdi ilaç iniyor,
Bütün, bütün siniyor
Nerminciğin karnına
Korku geçti canına!
Sonra doktor küçücük
Burnu açtı.

-Nermin pek
Acı mıydı!
-Hayır...Yok....
-İlaç acı hem pek çok,
Lâkin ondan ben acı
Çıktım, yuttun ilacı!

Dedi doktor. Sonradan
Hastalansa ne zaman
Nermin, doktor uzaktan
Kıskaç gibi pek yaman
İki parmak gösterir...
Yapacağı bellidir:
Yine burnu tutacak!
Lâkin Nermin avanak

Değildi hiç: Kısıkcı
Gördü mü o, en acı
İlacı da içerdı.
Boğazından geçerdı,
Sinamekı, Hintyağı.
Uslu oldu bayağı.
Daha sonra kısaçsız
Bile içtı; kızcağız
Anlamıştı ki mutlak
Doktor sözü olacak.
Güzellıkle olmazsa,
Zorla olur, bu kıssa
Size söyler çocuklar
Ki insanın aklı dar
Olmayınca çalışır,
İlaca pek alışır.
İlaç büyük ihtiyaç:
Ya ölüm var ya ilaç!

İNCİ GERDANLIK

Takmış inci gerdanlığı boynuna,
Geldi bir gün mektebine Nezahat,
Hem temiz hem büyük bütün inciler,
Nezahat'ın boynunda var bir servet.

Hep çocuklar toplandılar yanına,
Hayran hayran gerdanlığa baktılar:
-Aman, aman! Bu gerdanlık senin mi?
-Evet benim, babam aldı.

-Çocuklar,
-Dedi biri. Biz de böyle gerdanlık
İsteyelim babamızdan;
-Babanız

Sizin zengin değil, bunu alamaz.
Zavallılar, sizin için yalnız

Bir yalancı inci, yahut bir boncuk
Gerdanlıktır alınacak, biliniz.
Hiç nâfile üzülmeyin, cihanda
Fakirsiniz, katlanınız buna siz.

Şu sözlerden çocuklar pek muzdarip,
Gayet me'yus olmuşlardı; bir zaman
Azametle, öğünmekle sevdirmez.
Mektebinde kendisini bir insan.

O kibirli, nobran kızın başına
Neler geldi, bakın: Bir gerdanlık
Kopuverdi; cıva gibi inciler
Yuvarlandı... Tahtalar hep aralık,
Birçok inci kayboldu; Nezahat!
Koştı durdu toplamak için, ne gezer!
Belki kaldı iki dizi gerdanlık.
-Kardeşciğim, sen de ara!..
- İnciler

Gitti yavrum, beyhude hiç üzülme;
İp kopunca koşsaydı hep çocuklar
İncileri tutarlardı; lâkin sen
Hepimizi tahkir ettin! Şimdi var

Ağla, sızla! Gitti inci gerdanlık!
Hem hazırlan evde de bir cezaya!
Zenginlikle, büyüklükle öğünmek
İşte böyle ağır gelir Mevlâ'ya

O gün bizim Nezahat'ın kalbine
Acı acı zehir doldu; nedamet
Etti bütün nobranlıktan, kibirden;
Arkadaşlar, gelin dedi, ben cinnet
İşlermişim size karşı! Affedin.

Bundan sonra hepinize karşı ben

Bir arkadaş, bir hizmetkâr olurum;
Affediniz!..

Daha sözü bitmeden,

İki büyük kız giderek müdüre
Gerdanlığın koptuğunu anlattı;
Müdür bey bir emir verdi: Marangoz
Gelip bütün tahtaları fırlattı;

Birer birer toplanıldı inciler,
Sayılarak ibrişime dizildi;
Nezahat de bu vakanın üstüne,
İnsanlık ne, Nezahat nedir bildi!

Hocahanım sonra ona dedi ki
“Kızım böyle inci filan mektebe
Getirilmez, onu sakla evinde;
Burada takmak muhaliftir edebe.”

Nezahatçık hep bunları anladı,
Mektebinde kendi oldu bir inci;
Hem çalıştı hem sevdirdi kendini.
Sınıfından kolaylıkla birinci

Çıkıyordu. Ayrılırken mektepten
Hep hocalar, arkadaşlar ağladı.

Doldu ilim incileri zihnine
Nezahat'ın kalbi elmas bağladı!

OYUNCAK

Koca bir dükkân önünde,
Küçük Fikret ablasıyla
Parlak camın arkasından
Bakıyordu dala, dala!
İçeride oyuncaklar,
Türlü türlü oyuncaklar,
Fikretçiğin gözlerine
Sanki gelir, girer parlar.

Koca bebek davuluyla
Ta ortada; etrafını
Birçok bebek, tavşan, köpek
Sarmış... Bir kamçı yığını

Şuracıkta asılıyor
Kutu kutu şimendifer
Tramvaylar, arabalar
İstimbotlar, bisikletler.

Oda takımları... Daha
Neler var, yâ Rabbi neler!
Bu oyuncak âlemine
Çocukların ruhu güler.

Fikret sordu: -Ablacığım,

-Bunlar kimin?

-Senin, benim;

Cebinde para olanın.

-Haydi biz para verelim!

-Kaç paran var?

-Bir altmışlık!

-Bende bir çeyrek, hepsiyle

Şu gördüğün cicilerden

Bir tane alınmaz bile!

-Ben bir şimendifer, bir de

-Bisiklet isterim abla!

-Oo, oo!

-Mutlaka isterim!

-Sen artık durma, sayıkla!

-İsterim ben... Hem hepsini!

-Fikret çıldırdın mı? Haydi,

Gidelim.

-Gitmem, isterim...

Abla düşündü ve dedi:

-Beni dinle Fikret iyice:

Bağırarakla, ağlamakla

Bir şey alamazsın!

-Peki,

Ne yapalım cici abla?

-“Hafta sonu mektepten

On aferin getirirsen,

Babamıza söylerim de

İki oyuncak sana ben

Aldırırım; başka türlü

Bir şey alamazsın!.. Artık

Gel gidelim!..”

Fikret sustu,

Sonra düşündü azıcık;

Nihayet yola koyuldu,

Lâkin kalbi mesrûr idi:

Çünkü kendi kendisine

“Elbet çalışırım” dedi.

Fikret mektepte çalıştı,

Çalıştı üç çocuk kadar;

On aferini getirdi.

-Al ablacım.

- “Oyuncaklar

Şimdi gelir işte Fikret.”

Dedi abla. Hemen baba

Yakalandı, anlatıldı

Fikretçiğin derdi ona.

Baba bir şey söylemedi;
Lâkin koca aferinler
Elinden hiç düşmüyordu.
Babalar sözü az söyler,

Çok iş görürler: O akşam
Fikret'e bir şimendifer,
Bir bisiklet, bir de kamçı
Geldi. – “Daha daha neler
Alacağım ben oğluma!”
Dedi baba. Abla bile
Koca bir bebek kazandı
Fikretçiğin himmetiyle

Şunu iyi biliniz ki
Akıllı olan çocuklar
İstemekle değil, ancak
Ancak çalışmakla kazanırlar.

Değil anne, baba, hatta
Bize canı veren Yezdan
İstemekle değil, ancak
Çalışmakla eder ihsan.

TOZDAN DUMANDAN FERMAN OKUNMUYOR

Tilkinin biri arkadaşlarına
Dedi ki bir gün: “Karşıkı tepenin
Rüzgâr almayan güneşli yerine
Bir bağ yapılmış, hep gidelim gelin.

Üzümleri var: Yıldız kadar parlak,
Her dâne fındık her salkım sürahi;
Hava bulanık, ay da çıkmayacak;
Hırsızlık için gecemiz pek iyi.”

Dediler: Âlâ, gidelim fakat
Zağarlık yok mu? Bu iş biraz sakat.”
-Onlara karşı fermanım var benim,
Siz hiç korkmayın, buyurunuz gidelim.

Hep yollandılar, biraz zaman sonra
Bağa vardılar; bir de baktılar ki
Bağ pek derinde... İnmek kolay ama,
Çıkmak biraz güç; lâkin koca tilki

“Fermanım vardır, çocuk olmayalım!”
Teminatını yine tekrar etti.
Ay biraz çıkıp, üzüm salkım salkım
Görünmesin mi!.. Artık korku bitti.

Daldılar bağa, başladı ziyafet;
Aman ne kadar bereketli nimet.

* * *

Bağcı odada bir hışırtı duydu,
Hemen gözünü bir deliğe koydu,
Bir de ne görsün: Tilki kuyrukları,
Yelpaze gibi aşağı yukarı,

Sallanıyorlar bağın içinde!...
Yataktan kalktı, yavaşcacık indi:
“Ben zağarlara bir yol vereyim de
Koca tilkiler, görürsünüz şimdi

Kolay mı bu iş!” demeye kalmadı
Fırladı bağa sekiz kadar zağar...
Bağcı tüfeği eline almadı,
Çubuğunu yaktı... Yıldırımlar kadar

Korkunç seslerle koptu bir kıyamet!
Tilkiler geçti hep birbirlerine...
Aman yâ Rabbi bu ne müthiş âfet!
-Çıkar fermanı her salkım yerine
Bir can gidecek... Hani ya fermanın?
-Onu sen artık kendi kafandan sor!
-Çıkar fermanı, yahut çıkar canın!
-Tozdan, dumandan ferman okunmuyor!

BEBEK OYUNU

“10 Yaşında Nezahat misafirleri, 8 yaşında Mediha ile 7 yaşında Nevin’i ellerinden tutarak odasına getirir. Orta yerdeki büyücek masanın etrafına gelirler. Masada bebekler, bir dikiş takımı, mini mini dikiş makinesi, birçok kumaş parçaları, etrafında üç sandalye. Çocuklar otururlar.”

Nezahat- Gelin bebek oynayalım çocuklar.

Nevin – Aman burada ne kadar çok bebek var!

Nezahat- Çok mu? Nerede? Hepi topu üç tane.

Mediha- Elvermez mi? Her bebeğe bir anne.

Nezahat- Her anneye bir bebek, olsaydı

Her anneye üç bebek...

Mediha- Yok bir dadı

Bulmalıydı üç bebeğe o zaman

Nevin- Ben hem dadı hem anneyim...

Nezahat- Bir insan

Hem anne hem dadı olmaz!

Nevin- Canım ben

Yalancıkta olacağım...

Mediha- İstersen

Öyle ol sen; biz yalnızca anneyiz.

Nezahat- Lakırdıyla iş yapılmaz, geliniz

Çalışmağa başlayalım; Nevin sen

Hangisini istiyorsun?

Nevin- Yok benden

Sormayınız, siz veriniz.

Nezahat- Şu Nevin

Ne de uslu yavrucaktır, aferin.

Bakın şimdi: Üç bebekten küçüğü Nevin'indir.

Mediha'nın büyüğü

Mediha -Yok abla, yok ortancası benimdir:

Ben ortanca değil miyim?

Nezahat-Sen de bir

Melek gibi kızcağızsın, pekâlâ

Öyle olsun, haydi Nevin sen başla.

Nevin- Ne yapayım?

Nezahat- Geçir önce ipliği

İğneye sen.

“Nezahat, Mediha iğnelerine iplikleri geçirirler!”

“Nevin- İpliği iğnelerine geçirmek için birçok uğraştıktan sonra”

Ne de küçük deliği!

Mediha - Ver yavrum, ver. “Nevin iğnesini alır,

İpliği geçirir”

İşte geçti; na tamam.

Nevin- Ben küçüğüm kolaycacık yapamam.

Nezahat- Ne olur? Biz sana yardım ederiz.

Nevin- Etmezseniz diyemem ki...

Nezahat- Şimdi biz

Kumaşları ayıralım... Ne kadar

Birbirine girmiş aman, parçalar

“Kumaş parçalarını ayırdıktan sonra”

Al sen Nevin, şu kırmızı ipekli

Pek güzeldir; lâkin iyi biçmeli.

Nevin- Ben yapamam, sen biç onu Nezahat.

Nezahat- Ben biçerim...

Mediha- Ablacığım, sen elbet

Benimkini de biçersin;

Nezahat- Biçerim,

Sen üzülme, Lâkin cici kardeşim,

Hangisini istiyorsun?

Mediha- Kumaşlar

Öyle çok ki!

Nezahat- Anneciğim hep toplar

Parçaları bana verir; şu yeşil

Yünlü nasıl?

Mediha- Sen bilirsin

Nevin- O değil,

Sarı güzel

Nezahat- Nevinciğin hakkı var

Al sarıyı sen Mediha; çocuklar,

Şimdi bana bir kumaş siz beğenin.

Mediha- Şu pembeyi görür görmez ben demin

Nezahat'ın bebeğine yakışır.

Demiş idim; en güzele lâyıktır

En güzeli kumaşların...

Nezâhat- Hayır, sen

Pembeyi çok beğendinse gönlümden

Veriyorum sana işte al, başla.

Mediha- Hayır almam: O senindir.

Nevin- Yok abla,

Şimdi senin oldu pembe...

Mediha- Karışma

Sen oradan!

Nevin- Karışmam ben ama

Büyük sözü dinlemeli diyen sen

Değil misin?

Mediha- Şimdi artık Nevin'den

Ablaları ders alacak öyle mi?

Nezahat- O nasıl söz Medihacık? Sen e mi

Hiçbir daha böyle yapma: Küçüğün

Doğru sözü dünyada, en büyüğün

Sözü gibi dinlenmeli.

Mediha- Nezahat,

Pek haklısın hata ettim ben, affet,

Nezahat- Affederim hatta takdir ederim,

Sen üzülme benim melek kardeşim.

Nevin-Size bir şey söyleyeyim mi?

Mediha- Söyle

Nevin- Ben

Diyorum ki esvabları önceden

Biçmeyelim, astarları biçelim.

Nezahat- Bak Mediha, nasıl hükmüm var benim,

Nevin nasıl doğru bir söz söyledi:

Buracıkta aceleyle biz şimdi

Kumaşları tutar, keser biçersen

Esvaplar pek çirkin olur, bu melek

Pek güzel ders verdi bize...

(Kalkıp Nevin'i öper)

Nevin- Yok, abla

Ders vermedim, rica ettim...

Mediha- Ben asla

Nevincikten beklemezdim...

Nezahat- Böyledir:

Bazen küçük en büyüğe ders verir.

Astarları, fistoları, haydi biz

Güzel, güzel yapalım; siz dikiş,

Ben biçerim. Sonra gider dadıma

Esvapları diktiririz; yardıma

Lüzum varsa biz de yardım ederiz

Esvaplar ne güzel olur bakın siz.

Benim dadım ne ustadır!

Mediha- Şüphe yok,

Ne bebekler dikti sana...

Nezahat- Nevin, çok

Akıllısın;

Nevin- Hayır abla, ben küçük

Bir çocuğum...

Nezahat- Fakat aklın pek büyük!

Gel öpeyim gözlerini yavrucak,

Aman Nevin ne sevimli bir çocuk

Ne cin gibi bir melektir!

(Nezahat Nevin'i öper)

Nevin- Hayır sen

Bir meleksin; ben Nevin'im...

Nezahat – Melek'ten

Daha güzel bir yavrusun sen Nevin,

Hep melekler diyor sana aferin!

“Nezahat astarları biçmeğe başlar; birer birer Mediha'ya verir. Mediha bunları küçük dikiş makinesine yerleştirir. Nevin makineyi çevirir. Astarları hiç ses çıkarmadan dikerler. Nezahat bunları toplar, hep birden ayağa kalkarlar.”

Nezahat – Cici Nevin, güzel Nevin haydi gel,

Akıl verdin, şimdi de ver bize el!

“Nevin, Nezahat ile Mediha'nın ellerini tutarak önlerine düşer; koşa koşa giderler.”

KURŞUN KALEMİ

Kurşun kalemi ne güzel şeydir,
Onun kadrini kullanan bilir:
Her ele uyar, her işe yarar;
Sanki aklı var sanki canı var!
Çocuklar için kurşun kalemi
Arkadaştır, ele geldi mi
Yalnızlık gider, eğlence başlar:
Beyaz kâğıda şebnemler kadar
Güzel ve parlak siyah inciler
Dökerek yazar; satırlar güler
Çalışkanların her gün yüzüne.
Kurşun kalemi çocuk gözüne
Bir cihan açar cennetten güzel:
Bilmelidir ki onu tutan el
Fen kuşlarını tutmuş demektir.
Kurşun kalemi nasıl sevinir,
Oynar, çırpınır işletilince!
Kokusu güzel, kabuğu ince
Bir gül dalıdır bülbülü çocuk,
Küçük ellerde uçan yavrucuk.

DİKİŞ MAKİNESİ

Fır fır dönüyor güzelim makine,

Ben döndüreyim ver anne bana.

-Olmaz yavrum

-Olmaz, olmaz

Her şey olmaz, yine ben yaramaz!

Ben oynarken duydum sesini,

Koştum geldim, döndürmesini

Öğrenmiştim bir daha göster...

-Gel ver elini... Haydi beraber

-Oh anneciğim!...

Fır fır dönüyor,

Çarhından onun açılıp sönüyor

Güyâ güneşin ateş yanağı,

Her iğnesi bir şeytan ayağı.

Şeytandır evet, küçücük şeytan,

Ateş böceği, mini mini afacan.

Yıldız taşıyor sanki başında.

Bir kız gibidir altı yaşında

Oynar, duramaz, söyler, bağırır:

Gırı gırı, gır gır... Gır gır gır gır!

Gırı gırı, gır gır... Dönüyor makara,

Yürüyor iplik... Ne kadar fıkra

Geçiniz böyle hürmetler ona,

Fen yavrusudur kocaman makine!

Bakınız dikişe ne kadar da güzel

Güya erimiş inci dizer el

Atlas süzölüp süzölüp açılır,
Yıldız yıldız güller saçılır.
Gırı gırı... gır... gır. Artık durdu
Küçücük şeytan ninesine sordu:
Kim dikti senin dikişini, söyle!
Sen diktin.
- Evet diktim elimle
Sen tuttun elimden ama iğne
Öğrenmedi ya, aferin anne!

KUZU

Mini mini kuzucuk, yavrum sen
Annenden
Kaçarak geldin pek erken,
Oynak, şen.
“Me, me!” diyerek sen geldin,
Tin, tin, tin;
Durmam, koşarım ben lâkin,
Oradan in!
Gel, gel karagöz... Vay tembel,
Gel, gel, gel!
Geldin koşarak tel, tel, tel...
Verdim el,
Aldın, öptün... Çok şeytan
Bir hayvan
Yok: Bir kuşsun pek perrân!
Şen, handan.
Koştuk, koştuk... Yer, yer, yer
Hep terler
Döktüm, kara göz nazikler
Beklerler
Yavrum kuzucuk, dur, bekle!
Bir hamle
Ettin niye bir tin tinle...
Bak, dinle:

Yorgun düřtün artık sen,

Gel, dinlen...

Geldin, durdun; gönlümden öptüm ben!

KÜÇÜK MEZAR ZİYARETİ

Küçük mezar, küçücük taş,
Yürekçğim size yoldaş...
Koynunu aç küçük mezar,
Ben gireyim; kardeşçğim
Koynundadır.

Boynunu ver, ben öpeyim
Küçücük taş; sırma saçlar
Boynundadır.

Toprak kardeşsiz mi kaldın,
Ablamı sen niçin aldın?

Küçük mezar, tombul tombul
Duruyorsun; sen bana bul
Tombul elli kardeşimi...
Beni gelsin de okşasın
İpek ablam;
Nasıl aldın sen eşimi?
Bırak benimle yaşasın
Melek ablam.

Kara toprak ne hainsin,
Açıl, ablam bana gelsin!

Küçücük taş, beni dinle:
Geceleri ben annemle

Yatıyorum; lâkin annem
Benim küçük ablam değil,
Yavrum ablam...
Küçücük taş sen bunu bil:
Annemi bin yıl da sevsem
Ben unutmam
Küçük ablamın yüzünü,
Yıldız bakışlı gözünü!

Küçük mezar, her gece biz
Koyun koyuna ikimiz,
Küçük ablamla yatarken
Cennetten bir melek uçar,
Bize gelir,
Bizi annem kadar seven
Melek, kanadını açar,
Gözünde bir
Çocuk kadar güzel rüya,
Masallar söylerdi güya...

Küçücük taş, küçük mezar,
Koynunuzda sizin kim var?
Kardeşim mi? İşte geldim,
Koynunuzu açın bana;
Çok yaraşır
Küçük tabutcuğum benim,
Kardeşimin toprağına!

Bir yer vardır
Ablamın koynunda mutlak,
Ver yerimi kara toprak!

Küçük mezar, inliyorsun
Sanki derinden derine;
Küçük taş, dinliyorsun
Sanki beni Kur'an okurken.
Fatıha'mı anladın mı?
Yüzünde gülüyor güller,
Küçük taş, Fatıha'mı
Ablamın ruhuna gönder!

MİNİ SÖZLÜK

ÂLÎ: Yüce, ulu.

ÂMENNA: “İnandık”.

ÂSÂN: Kolay.

DÛN: 1) aşağı, aşağılık, 2) Alçak, soysuz kimse.

ÂSUMAN: Gökyüzü.

ÂYAN: Açık, belli, âşikâr.

BÂLÂ: Yüce, ulu.

BED-NAM: Kötü adlı, adı kötüye çıkmış.

BÎ-ÂMAN: Amansız.

BÎ-ÇARE: Çaresiz

BÎ-PAYAN: Sonsuz, tükenmez.

ÇARH: Gök, gökyüzü, felek ve çarktan başlayıp geniş ve mecazi çerçevede dehr, dünya, devran, âlem, talih, baht, kader, hatta ecel.

DÂR: Sâhib, mâlik, tutan (mânasındadır.) Meselâ: Bayrakdâr: Bayrak tutan.

EKMEL: En uygun, en eksiksiz.2) Kemâle ermiş.

EHL-İ İSLÂM: Müslümanlar.

FÂRUK: Hz. Ömer’in lâkabı, haklıyı haksızı ayırmakta pek mâhir olan.

FITRAT: Yaradılış, tabiat, mizaç, huy, seciye.

FLAVTA: Bir tür odun yapımı üflemeli müzik aleti.

GAYZ: Hiddet, öfke, kızma, kızgınlık.

HAKÎM: Bilgin, her şeyi bilen; tabiatı inceleyen; felsefeci. Tabip, doktor. Allah’ın adlarından.

HALAYIK: Kadın köle, cariye.

HAREM: Eş.

HASÎS: 1) Pinti, cimri. 2) Alçak, değersiz, kıymetsiz.

HAYÂ: Utanma, sıklıma. Ar, namus, edep.

HİLÂFET: 1) Birinin yerini tutma. 2) Halifelik, peygamber vekili olarak İslâmlığı koruma vazifesi.

HİLM: İnsanın tabiatında olan yavaşlık, yumuşaklık.

HİMMET: Yardım, çaba, çalışma, kayırma.

HÜSN-İ HÂL: İyi hâl, güzel ahlâk

İHSÂN: Bağışlama, verme

İNTİZAM: Düzgün olma, düzgünlük.

İTİKAT: İnanma, gönülden tasdik etme.

KAVÎ: Kuvvetli, güçlü.

KUŞHANE: Küçük tencere.

LEŞKER: Asker.

MÂ-ADÂ: -Den başka.

MADER: Anne, ana.

MÂHİR: Usta, becerikli, yetenekli.

MAHLÛK: Yaratılmış.

MAİLÎ: 1) Bir yanı eğik, eğimli. 2) Hevesli, istekli, 3) Andırır, benzer.

MAKAL: Söz, laf, lakırdı.

MELÂNET: Lânet edilmeye değer, lânete sebep lan iş, hareket.

MESRÛR: Memnun, sevinmiş, meramına ermiş.

MUBASSIR: 1) Gözetici, bekleyici, bakıcı. 2) Mekteplerde talebenin durumuyla yakından ilgilenen, düzeni sağlayan kimse. 3) Gümrüklerde arayıcı kâtibi.

MUKTEBES: İktibas edilmiş, faydalanılmak üzere aynen alınmış.

MUNTAZIR: İntizar eden, gözleyen, bekleyen.

MUZIRR: Zarar veren, zararlı, zarar sokan.

MEFTÛN: Belâya tutulmuş olan. Âşık. Mecnun. 2) Cünûn. Fitne.

MESRUR: Sevinmiş, Sevinçli.

ME'YÛS: Yeise düşmüş, umutsuz.

MU'TAD: Alışılmış, alışkanlık olmuş.

MÜCESSEM: Cisimlenmiş, somut bir varlıkta tam olarak kendini göstermiş olan.

MÜDERRİS: Medresede ya da camide ders veren kimse.
(bazı İslam ülkelerinde) profesör.

MÜFTEHÎR: 1) Övünen, iftihar eden. 2) Şanlı, şerefli.

MÜNCELÎ: Parlayan, parlak. Parlak kılıç.

NÂDİM: Pişman olan.

NÂDİR: Az rastlanan.

NAİL: Muradına eren.

NAFİLE: Boş.

NÂZAN: Nazlı.

NECİP: Soyu soppu temiz, nesli pak olan kimse.

NEZAHAT: 1) Temizlik, paklık. 2) İncelik. 3) Kadın adı.

NEZÂRET: Gözetme.

NİZAM: Düzen.

NOBRAN: Davranışı sert, kaba, gönül kırıcı olan kimse.

NUR-I HAKK: Şeref ve yücelik sahibi Allah'ın nuru. Hakk'ın ta kendisi.

PERRÂN: Uçan, uçucu.

POLAT: Çelik.

SA'Y: Çaba, çalışma, gayret.

RADİYALLAHU TEALÎ: "Allah ondan razı olsun!"

RİAYET: 1) Gütme, gözetme, 2) Sayma, saygı.

SÂBÎ: Küçük çocuk.

SALÂT: Namaz

SAVM: Oruç

SÂYE: Gölge, koruma, sahip çıkma.

SEBAT: Yerinde durma, kıınıldamama, sözünden, kararından vazgeçmeme.

SİDDİK: 1) Pek doğru, sözünün eri. 2) Hz. Ebubekir'in lâkabı

SUKUT ETMEK: Düşmek, elden çıkmak.

ŞÂYAN: Layık, yakışır, yaraşır, değer.

ŞECEAT: Yiğitlik, yüreklilik.

ŞERÂFET: Şerefli olma, şerefllilik.

ŞU'LE: Işık.

TAHMİD: Hamdetme, "Elhamdülillah" deme, şükretme.

TAHKİR ETMEK: Hakaret etmek, aşağılamak.

TAHTE'L-BAHR: Denizaltı gemisi.

TALÂKAT: 1) Dil açıklığı, düzgün sözlülük. 2) Güler yüzlülük.

TARD OLMAK: 1) Kovma, sürme, uzaklaştırma. 2) Vazifeden, mektepten uzaklaştırma.

TAYYARE: Uçak.

TEKDİR ETMEK: Azarlamak.

VÂCİB: İslâm'da yapılması gereklilik ifade eden eylemler.

YÂR-I GAR: Mağara arkadaşı.

YEKTÂ: Tek, eşsiz, benzersiz.

YEZDAN: Tanrı.

ZAĞAR: Şiddetli korku.

ZEKÂVET: Çabuk anlama, kavrama, zeki kimseler.

ZİYA: Işık.

ZÜHRE: 1) Çoban yıldızı. Sabah yıldızı. Târık. Venüs. Kervan kıran. Çulpan. Güneşten ikinci derecede uzak olan ve sair seyyarelerden daha parlak olan yıldızlar. 2) Berraklık, safilik.

KAYNAKÇA

Ali Ekrem (2010), *Şiir Demeti- Seçmeler* (haz. Yrd. Doç. Dr. Özlem Fedai), Şule Yayınları, İstanbul.

Fedai, Özlem (2011), “Ali Ekrem’in Şiir Demeti Ve Tevfik Fikret’in Şermin Adlı Eserlerinde Çocuklara Verdikleri Eğitimin Mahiyeti”, *Turkish Studies* - I Volume 6/3 Summer, p. 763-779.

Kökçü, Yelda (2015), “Ali Ekrem Bolayır’ın “Şiir Demeti” Adlı Eseri ve Bu Eserin Türkçe Öğretiminde Yer Alan Temalar Bağlamında Değerlendirilmesi”, Fırat Üni., Eğitim Bil. Ens., (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Elazığ.

Oğuzkan, Ferhan (2000), *Çocuk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara.